

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra filozofie a společenských věd

Etická oprávněnost pokusů na zvířatech

Bakalářská práce

Autor: Daniela Plecháčková
Studijní program: B6101 – Filozofie
Studijní obor: Filozofie a společenské vědy
Forma studia: prezenční
Vedoucí práce: Mgr. Marie Hrdá, Ph.D.

Hradec Králové, 2022

Zadání bakalářské práce

Autor:	Daniela Plecháčková
Studium:	F19BP0181
Studijní program:	B6101 Filozofie
Studijní obor:	Filozofie a společenské vědy
Název bakalářské práce:	Etická oprávněnost pokusů na zvířatech
Název bakalářské práce AJ:	An Ethical Legitimacy of Animal Experiments

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce se věnuje vztahu současné kultury ke zvířatům, zejména v oblasti pokusů na zvířatech. Zaměřuje se na ideové předpoklady etických závazků, především skrze filosofickou analýzu argumentů z literatury věnované tématu. Zkoumá etické otázky oprávněnosti našeho využívání zvířat v kontextu praxe západní společnosti, analyzuje argumenty, které pokusy ospravedlňují. Dokumentuje změny, ke kterým vzhledem k uznání oprávněnosti konat pokus na zvířatech došlo. Zaměřuje se na hnutí za práva zvířat a analyzuje jejich argumenty, porovnává osvobození zvířat a welfare.

BEKOFF, Marc. Na zvířatech záleží: biolog vysvětluje, proč zacházet se zvířaty s respektem a soucitem. Vyd. 1. Praha: Triton, 2009; BIRCH, Charles. Život se zvířaty : společenství božích tvorů. vyd. 1. Praha : Kalich, 2007; Černý a kol. Práva zvířat. Filozoficko-právní perspektiva, Praha: Academia, 2016, CHAPOUTHIER, Georges. Zvířecí práva. Vyd. 1. Praha: Triton, 2013; Jejich jest království : výbor z knih o etickém chování vůči zvířatům a jejich osudu. Sestavil Jan Čejka, přeložil Viktor Faktor. vyd. 1. Praha: Práh. 2005; KOHÁK, Erazim. Zelená svatozář: kapitoly z ekologické etiky. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998; KOMÁREK, Stanislav. Ochlupeň bližní: zvířata v kulturních kontextech. Vyd. 2. Praha: Academia, 2012; OPPOVÁ, Alice a Petr VAČKÁŘ. Hlas pro něhou tvář. Praha: Animal Globe, c2000; PATTERSON, Charles. Věčná Treblinka: ve vztahu ke zvířatům jsme všichni nacisté. Vyd. 1. Praha: Práh, 2003; SINGER, Peter. Osvobození zvířat. Vyd. 1. Praha: Práh, 2001; SCHÄR-MANZOLI, Milly a Max KELLER. Holocaust: pokusy na zvířatech ve Švýcarsku: 150 protokolů ze 60 laboratoří podepsaných badateli, obchod s pokusnými zvířaty a jejich chov, lobby. 1. vyd. Praha: Nadace Spisovatelé za práva zvířat, 1996; SCHWEITZER, Albert. Nauka úcty k životu. 1. vyd. v této podobě. Praha: DharmaGaia, 1996; WEBSTER, John. Welfare: životní pohoda zvířat, aneb, Střízlivé kázání o ráji: konstruktivní přístup k problému vlády člověka nad zvířaty. Praha: Nadace na ochranu zvířat, c1999, WEBSTER, John. Životní pohoda zvířat: kulhání k Ráji: praktický přístup k nápravě problému naší vlády nad zvířaty. Vyd. 1. Praha: Práh, 2009

Garantující pracoviště:	Katedra filosofie a společenských věd, Filozofická fakulta
Vedoucí práce:	Mgr. Marie Hrdá, Ph.D.
Oponent:	Mgr. et Mgr. Michal Rigel, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	13.2.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala (pod vedením vedoucí bakalářské práce) samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 13. 4. 2022

Poděkování

Tímto bych chtěla velmi poděkovat paní Mgr. Marii Hrdé, Ph.D. za odborné vedení mé práce, za její čas, ohromnou ochotu a vysoce cenné a podnětné rady. Dále bych chtěla poděkovat svým rodičům za neochvějnou podporu a za to, že mne od raného dětství vedli k lásce ke zvířatům. V neposlední řadě patří mé velké díky také Peteru Singerovi a Charlesi Pattersonovi, jejichž slova mi otevřela oči a změnila pohled na svět.

Anotace

PLECHÁČKOVÁ, DANIELA. *Etická oprávněnost pokusů na zvířatech*. Hradec Králové: filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2022, 53 str. Bakalářská práce.

Bakalářská práce zkoumá etickou oprávněnost provádění pokusů na zvířatech v různých odvětvích vědy. Zaměřuje se na dvě hlavní světová hnutí, welfare a ochranu práv zvířat, zabývající se problematikou lidského využívání zvířat, včetně jejich návrhů na změny momentálního systému, a představuje hlavní argumenty pro a proti testování na zvířatech. Součástí práce je také vysvětlení lidského postoje ke zvířatům a uvedení hlavních metod testování.

Klíčová slova: pokusy na zvířatech, práva zvířat, speciesismus, vivisekce, welfare

Annotation

PLECHÁČKOVÁ, DANIELA. *An Ethical Legitimacy of Animal Experiments*. Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové, 2022, 53 pp. Bachelor Thesis.

Bachelor thesis considers ethical legitimacy of animal experiments in various fields of science. It focuses on two major worldwide movements, animal welfare and animal rights, which deal with the issue of human use of animals, including their proposals of ways to change the current system, and presents the main arguments for and against animal testing. Part of the work also covers an explanation of the human attitude towards animals and an introduction to the main testing methods.

Keywords: animal experiments, animal rights, speciesism, vivisection, welfare

Obsah

1. Úvod	1
2. Vymezení termínů.....	2
3. Historie	3
3.1. Vztah lidí a zvířat: lidská nadřazenost.....	3
3.1.1. Speciesismus.....	4
3.2. Testování na zvířatech.....	6
4. Dělení pokusů na zvířatech a typy testování.....	7
4.1. Vědecké pokusy.....	7
4.1.1. Testování léků.....	7
4.1.2. Testování v oblasti psychologie.....	8
4.1.3. Testování vojenské a armádní.....	10
4.2. Technické pokusy.....	11
4.2.1. Testování toxicity látek.....	12
4.3 Biotechnologické pokusy	14
4.3.1. Genetické modifikace	14
5. Počet zvířat využívaných pro testování.....	16
6. Dvě hlavní světová hnutí.....	19
6.1. Welfare.....	20
6.1.1. Pět svobod.....	21
6.1.2. Koncepce tří R.....	22
6.2. Ochránci práv zvířat.....	23
6.3. Argumenty pro testování na zvířatech.....	26
6.3.1. Vědecký pokrok.....	27
6.3.2. Ekonomické důvody	29
6.4. Argumenty proti testování na zvířatech.....	29
6.4.1. Vědecký pokrok.....	30
6.4.1.1. Jsou pokusy na zvířatech nezbytné?.....	31
6.4.1.1.1. Alternativní metody.....	32
6.4.2. Rozdíly mezi lidmi a zvířaty.....	32

6.4.3. Spolehlivost výsledků.....	33
6.4.4. Morální důvody.....	36
6.4.4.1. Jsou zvířata schopná trpět?	37
7. Zákony.....	38
7.1. Česká republika.....	39
7.2. Ostatní státy.....	40
8. Situace dnes	42
8.1. Vztah lidí a zvířat.....	42
8.2. Testování na zvířatech.....	44
8.3. Organizace bojující proti testování na zvířatech.....	45
9. Závěr.....	47
10. Seznam použité literatury.....	49
10.1. Tištěné zdroje.....	49
10.2. Elektronické zdroje.....	50
11. Seznam prostudované literatury.....	51
12. Přílohy.....	52

1. Úvod

Ve své bakalářské práci se plánuji obecně zabývat etickou oprávněností testování na zvířatech a s tím spojenou problematičností přesvědčení o lidské nadřazenosti nad zvířaty. Hlavní otázka, jejíž zodpovězení je zároveň cílem mé práce, se ptá na to, zda můžeme či nemůžeme testování na zvířatech považovat za oprávněné nehledě na přesvědčení společnosti, a jaké argumenty stojí na těchto stranách.

V první části práce míním představit historický vývoj dané problematiky včetně vztahů mezi lidmi a zvířaty a následně vás seznámím s nejčastějšími typy testování, ke kterým se zvířata denně využívala.

Ve druhé, obsažnější části práce, se zaměřím na dvě nejvýznamnější hnutí zabývající se nejen testováním na zvířatech: hnutí welfare, představující názor, že testování je principiálně možné, pokud zvířata netrpí, a obrana práv zvířat, která má za cíl takové využívání zvířat zcela zakázat. Uvedu zároveň nejvýznamnější argumenty obou stran a také některých velkých myslitelů, jež se tímto tématem zabývali, mezi které patří mimo jiné i například Peter Singer či Jeremy Bentham. Dále se budu věnovat legislativě limitující testování na zvířatech v České republice i v ostatních zemích a v závěrečné části se obrátím na dnešní situaci vztahů mezi lidmi a zvířaty a také testování na zvířatech, přičemž představím některé nejvýznamnější organizace bojující proti testování na zvířatech, jejich činnosti a úspěchy.

Dané téma jsem si vybrala nejen proto, že je mi osobně velmi blízké, ale zejména z toho důvodu, že se dle mého názoru stává stále aktuálnější, a co více, stává se stále více akutnějším. Když jsem teprve před pár lety dozvěděla, že pokusy na zvířatech nejsou dávnou minulostí, nemohla jsem uvěřit, jak je lidstvo v tomto ohledu nepokročilé. Přijde mi, že ve 21. století se již jedná o velmi důležité téma, které by se mělo aktivně řešit namísto toho, aby se dále jednoduše ignorovalo. Osobně jej vidím jako velký společenský problém.

2. Vymezení termínů

etika – „filosofická disciplína, jež se teoreticky zabývá mravními fenomény morálky; morální filosofie zaměřující se na myšlení dobra“¹

vivisekce – chirurgické zásahy do těla zvířete, které je během zákroku plně při vědomí²

welfare – životní pohoda zvířat

speciesismus – druhová nadřazenost; zaujatost či předsudky příslušníků jednoho druhu vůči příslušníkům ostatních druhů³; stanovování hranic morální komunity dle biologického druhu⁴

---

¹ OLŠOVSKÝ, Jiří. *Slovník filosofických pojmů současnosti*. Vyd. 2., rozšířené. Praha: Academia, 2005, s. 52. ISBN 80-200-1266-4.

² CHAPOUTHIER, Georges. *Zvířecí práva*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2013, s. 88. ISBN 978-80-7387-607-4.

³ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. Vyd. 1. Praha: Práh, 2001, s. 22. ISBN 80-7252-042-3.

⁴ Černý a kol. *Práva zvířat. Filozoficko-právní perspektiva*. Praha: Středisko společných činností AV ČR, 2016, s. 9. ISBN 978-80-200-2596-8.

3. Historie

Pro začátek bych ráda uvedla, jak celá tato problematika vznikla. V této části práce předložím, proč se objevil názor, že zvířata můžeme svévolně využívat pro své potřeby, jak se náš postoj ke zvířatům v průběhu minulých staletí proměňoval, kdy se s testováním na zvířatech začalo a jaké mělo ohlasy.

3.1. Vztah lidí a zvířat: lidská nadřazenost

Ve starověku panoval názor, že zvířata nejsou nic víc než pouhé věci, jelikož jim chybí rozum, a přisuzovat jim jakákoli práva by vzhledem k jejich statusu – pouhého majetku – nedávalo žádný smysl. Lidé byli na druhou považováni za tu nejvyšší entitu na Zemi. Aristoteles, Cicero i stoici tvrdili, že vše, co bylo stvořeno, existuje jen pro lidský užitek, a jakékoli využívání zvířat a celkově přírody člověkem je správné, neboť k tomu slouží.⁵ Stoici se shodovali také v tom, že duše zvířete má nižší postavení než duše lidská. Jelikož zvířatům chybí rozum a s tím spojená ctnost, nemají ani žádnou morální odpovědnost, a tak jsou i lidé oprostěni od jakýchkoli závazků k nim.⁶

Křesťanství, které dominovalo středověku, myšlenku lidské nadvlády převzal. Vlivný myslitel té doby, Tomáš Akvinský, byl toho názoru, že pro zvíře samotné jeho život nemá žádný smysl, a tvrdil, že zvířata nejen nemají rozum, ale nemohou ani myslet, a proto jejich duše umírá s nimi na rozdíl od té lidské, na kterou čeká posmrtný život.⁷ Thomas Hobbes doplnil stoické myšlení tvrzením, že řeč ovládají pouze lidé, kdežto jakékoli zvuky vydané zvířetem nejsou nic než prostý mimovolný pud.

Proti těmto názorům se ve středověku postavil například Michel de Montaigne, který zvířatům schopnost rozumu i řeči přisuzoval, a David Hume, jež viděl rozdíly mezi lidmi a zvířaty spíše stupňovité, než aby je posuzoval jako úplně odlišné druhy

---

⁵ PATTERSON, Charles. *Věčná Treblinka: ve vztahu ke zvířatům jsme všichni nacisté*. Vyd. 1. Praha: Práh, 2003, s. 31. ISBN 80-7252-084-9.

⁶ KOMÁREK, Stanislav. *Ochlupení bližní: zvířata v kulturních kontextech*. Vyd. 2. Praha: Academia, 2012, s. 67. ISBN 978-80-200-2113-7.

⁷ PATTERSON, Charles. *Věčná Treblinka: ve vztahu ke zvířatům jsme všichni nacisté*. c.d., s. 32.

projevů, ačkoli lidskou nadřazenost nevyvracel. Hume a mimo jiné i Voltaire také věřil, že lidská i zvířecí duše zemře spolu s tělem.⁸

Největší ránu vztahu mezi lidmi a zvířaty však zasadil René Descartes v roce 1630, kdy prohlásil, že zvířata jsou v podstatě jen nemyslicí, nemluvící a bolest necítící stroje. Dle jeho názoru jsou jakékoli zvířecí projevy bolesti pouhým reflexem, ale ve skutečnosti sama zvířata nemají schopnost žádnou bolest pociťovat. Tato myšlenka měla na lidstvo ohromný dopad, jelikož ospravedlňovala vše zlé, co lidé zvířatům provádí, a neměli už jakýkoli důvod začít se chovat jinak.⁹ Osobně si myslím, že toto Descartovo tvrzení ovlivňuje některé lidi i dnes. Aby lidé své chování ospravedlnili, přisoudili si jednoduše morální nadřazenost a kompletně se ze zvířecí říše vyčlenili, jak situaci popsal Sigmund Freud v roce 1917.¹⁰ Freud zároveň věřil, že takovým postojům se lidé učí až ve vyšším stádiu vývoje, jelikož děti rozdíl mezi lidskou a zvířecí říší nevidí.¹¹

Abychom to shrnuli, člověk se dostal k nadvládě díky svému vědomí a s ním spojeném myšlení. Dnes jsme však přesvědčeni, že to se vyvinulo díky evoluci, aby lidé přežili. Proč bychom tedy měli odmítat možnost, že se to samé stalo během vývoje i u jiných druhů?¹²

3.1.1. Speciesismus

Speciesismus, neboli druhová nadřazenost, je jádrem našeho využívání zvířat.¹³

---

⁸ KOMÁREK, Stanislav. *Ochlupení bližní: zvířata v kulturních kontextech*. c.d. s. 71–72.

⁹ PATTERSON, Charles. *Věčná Treblinka: ve vztahu ke zvířatům jsme všichni nacisté*. c.d., s. 35.

¹⁰ Tamtéž, s. 25.

¹¹ Tamtéž, s. 40.

¹² WEBSTER, John. *Welfare: životní pohoda zvířat, aneb, Střízlivé kázání o ráji: konstruktivní přístup k problému vlády člověka nad zvířaty*. Praha: Nadace na ochranu zvířat, c1999, s. 23. ISBN 80-238-4086-X.

¹³ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. c.d. s., 37.

Tomáš Akvinský, jehož vliv dodnes přetrvává, příkladně ukázal druhovou nadřazenost svým názorem, že *jediným* důvodem (všechny ostatní popřel), proč by člověk neměl být ke zvířeti krutý, je, že může vést ke krutosti na lidech.¹⁴

Na zvířata se jednoduše bere ohled do té doby, dokud se nestřetnou se zájmy lidí, a to i v situaci, kdy jde o jejich celoživotní utrpení oproti našemu komfortu v navyklých banalitách jako je oblíbená značka šamponu nebo, když zabrousíme do souvisejícího tématu, jako jsou naše stravovací preference. Pak jdou veškeré zájmy zvířete stranou. Tento postoj je v nás již silně zakořeněný díky minulosti.¹⁵

Dle Petera Singera odmítnutí speciesismu neznamena, že má každý život stejnou hodnotu.¹⁶ Singer požadoval rovnoprávnost všeho života. Rovnost přitom neznamena stejnost – je jasné, že existují velké rozdíly i mezi dvěma lidskými bytostmi. Jsou však tyto rozdíly morálně relevantní? Mohou ospravedlnit diskriminaci nebo naši nadřazenost, ať už nad lidmi či nad zvířaty? Nebo máme mít všichni stejnou možnost žít si svůj život tak, jak chceme, a mít stejné právo na ohleduplnost v zacházení?¹⁷ Speciesismus je dle Singera jednoduše stejně odsouzeníhodnou a nepřijatelnou diskriminací jako například rasismus,¹⁸ a já nemohu než plně souhlasit.

Přijde mi nemístné, stejně jako nejspíš Peteru Singerovi, že lidem nedělá problém přiznat Hitlerovi nebo sériovým vrahům, případně dětem či intelektuálně postiženým jedincům, stejnou morální hodnotu a důstojnost jako své osobě a svým členům rodiny, ale vzdorují, když někdo přisoudí stejnou morální hodnotu a důstojnost slonovi, psovi nebo praseti.¹⁹

Filozof Albert Schweitzer naproti tomurazil etiku úcty k životu, tedy etiku založenou na tom, že má každý život svůj smysl a hodnotu, a měli bychom tedy

---

¹⁴ Tamtéž, s. 211.

¹⁵ Tamtéž, s. 226.

¹⁶ Tamtéž, s. 35.

¹⁷ KOHÁK, Erazim. *Zelená svatozář: kapitoly z ekologické etiky*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998, s. 42–43. ISBN 80-85850-63-X.

¹⁸ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. c.d., s. 93–94.

¹⁹ Tamtéž, s. 251.

všechny život na zemi ochraňovat.²⁰ To mi připadá jako správný přístup, díky kterému bychom se mohli vydat na cestu k méně krutějším zítřkům.

3.2. Testování na zvířatech

Záznamy o využívání zvířat k lékařským výzkumům existují již z pozdní antiky,²¹ kdy se pitev či vivisekcí účastnil i například Aristoteles nebo Galén. Ve středověku pak vývoj medicíny a biologie stagnoval, v těchto oborech dnes středověk dokonce považujeme za období úpadku.²²

Pitvy a vivisekce se dále rozmohly zejména v době renesance a baroka.²³ Vivisekce se tehdy často prováděly na veřejnosti a pro pobavení přihlížejících, což nejspíše umožnilo především Descartovo přirovnání zvířat ke strojům.²⁴ Charles Birch je ovšem toho názoru, že za to nemůžeme Descarta přímo odsuzovat, neboť jeho cílem nebylo zvířaty opovrhovat, pouze chtěl vytyčit jedinečnost lidských bytostí.²⁵ I přesto ale zejména jeho prohlášení vedlo k tomu, že v novověku byla zvířata jednoduše degradována na pouhou surovinu,²⁶ kterou lidé mohou využívat, jak se jim zlíbí. Není tedy divu, že tehdy testování na zvířatech získalo svůj vliv a podporu občanů.

S rozvojem experimentální biologie v 19. století se vivisekce stávají velmi častou metodou výzkumů.²⁷ Počet experimentů prováděných na zvířatech velmi stoupl zejména v 60. a 70. letech 20. století., důsledkem čehož se více lidí začalo zajímat o ochranu zvířat²⁸ a začalo docházet k jistým omezením v praktikách experimentování.

---

²⁰ KOHÁK, Erazim. *Zelená svatozář: kapitoly z ekologické etiky*. c.d., s. 84,86.

²¹ KOMÁREK, Stanislav. *Ochlupení bližní: zvířata v kulturních kontextech*. c.d., s. 214.

²² CHAPOUTHIER, Georges. *Zvířecí práva*. c.d., s. 89.

²³ KOMÁREK, Stanislav. *Ochlupení bližní: zvířata v kulturních kontextech*. c.d., s. 214–215.

²⁴ Tamtéž, s. 217.

²⁵ BIRCH, Charles. *Život se zvířaty: společenství božích tvorů*. Vyd. 1. Praha: Kalich, 2007, s. 80. ISBN 978-80-7017-068-7.

²⁶ KOHÁK, Erazim. *Zelená svatozář: kapitoly z ekologické etiky*. c.d., s. 29.

²⁷ CHAPOUTHIER, Georges. *Zvířecí práva*. c.d., s. 89.

²⁸ KOMÁREK, Stanislav. *Ochlupení bližní: zvířata v kulturních kontextech*. c.d., s. 206.

Hnutí, která tehdy vznikla, představím později, spolu s jejich náhledy na tuto problematiku a s tím spojenými různými legislativou uloženými regulacemi.

4. Dělení pokusů na zvířatech a typy testování

Zvířata se využívají pro testování v rámci různých oborů. V této části práce bych chtěla obecně představit dělení experimentů a pod ně patřící nejčastější metody, jimž jsou zvířata denně podrobována v odlišných odvětvích, ale vždy „v zájmu lidstva“.

Experimenty na zvířatech se běžně dělí na základě toho, k čemu nám slouží, do tří skupin, a to na vědecké, technické a biotechnologické pokusy.

4.1. Vědecké pokusy

Vědecký výzkum se dále dělí na základní a aplikovaný. Do základního výzkumu řadíme pokusy zkoumající tělesné i duševní pochody zvířete, tj. pokusy psychologického a fyziologického rázu, a dále pokusy lékařské, které slouží k rozšíření našich vědomostí o nemocích. Aplikovaný výzkum se zabývá vývojem a testováním nových léčiv.²⁹ Ráda bych nyní uvedla ty nejčastější a z mého pohledu nejpalcivější typy testování, které se pod vědecké pokusy řadí.

4.1.1. Testování léků

Naprosto všechny povolené léky, mimo léků rostlinných a homeopatických, byly otestované na zvířatech.³⁰ Britští vědci z ministerstva zdravotnictví a sociálního zabezpečení navíc na základě svého výzkumu zjistili, že nové léky se vyrábí spíše kvůli zisku než kvůli potřebám lidí, neboť je trh již přesycen.³¹

---

²⁹ WEBSTER, John. *Welfare: životní pohoda zvířat, aneb, Střízlivé kázání o ráji: konstruktivní přístup k problému vlády člověka nad zvířaty*. c.d., s. 224.

³⁰ WEBSTER, John. *Životní pohoda zvířat: kulhání k Ráji: praktický přístup k nápravě problému naší vlády nad zvířaty*. Vyd. 1. Praha: Práh, 2009, s. 189. ISBN 978-80-7252-264-4.

³¹ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. c.d., s. 66.

Jakékoli testování léků na zvířatech je dle mého názoru více než pochybné. Medikamenty pro léčbu např. epilepsie či Parkinsonovy choroby, vyvinuté na základě desítek let testování na zvířatech, čelí velkému neúspěchu. Nejen, že mají závažné vedlejší účinky, které stav člověka často zhorší, ale také nemoc samotnou kolikrát neléčí – epileptika odstraňují pouze příznaky nemoci, a přitom nijak neléčí její příčinu. Nutno také podotknout, že se takové nemoci u zvířat běžně nevyskytují, a zvířeti je tedy nemoc vyvolána uměle. V případě výzkumu zmíněné epilepsie byla například kočka nemoc navozena implantací kobaltu do mozku. Jaká je pravděpodobnost, že pak přijdeme na způsob léčby člověka, jehož příčina nemoci je jistě jiná?³² Nemluvě o tom, že umělým vytvořením a vyvoláním nějaké choroby u zvířete nevznikne nemoc stejná jako u člověka – taková nemoc se mezi lidmi jednoduše nevyskytuje.³³

A takto to funguje téměř vždy. V důsledku se pak vyvinou léky, které nefungují, nebo mají závažné vedlejší účinky. Spolehlivost výsledků testování léků na zvířatech a jejich častá selhání rozeberu do detailu později.

4.1.2. Testování v oblasti psychologie

V oblasti psychologie se prováděly jedny z pro zvířata nejbolestivějších experimentů.³⁴ Na zvířatech se testovaly různé lidské poruchy, od poruch příjmu potravy až po deprese, které byly zvířatům vyvolány pomocí materiální či sociální deprivace.³⁵ Pro představu bych ráda uvedla, že aby byla opicím navozena například deprese, výzkumníci mláďata hned po narození odebrali jejich matce a umístili je do

---

³² SCHÄR-MANZOLI, Milly a Max KELLER. *Holocaust: pokusy na zvířatech ve Švýcarsku: 150 protokolů ze 60 laboratoří podepsaných badateli, obchod s pokusnými zvířaty a jejich chov, lobby*. 1. vyd. Praha: Nadace Spisovatelé za práva zvířat, 1996, s. 37.

³³ Tamtéž, s. 94.

³⁴ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. c.d., s. 55.

³⁵ BEKOFF, Marc. *Na zvířatech záleží: biolog vysvětluje, proč zacházet se zvířaty s respektem a soucitem*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2009, s. 150. ISBN 978-80-7387-322-6.

temných komor, následně jim do mozku a míchy zavedli elektrody a výživu podávali uměle.³⁶ Během odloučení samozřejmě trpělo jak mládě, tak i jeho matka.

Jen během 30 let bylo ve Spojených státech podrobena deprivacním výzkumům, které vedly k naprostému zoufalství a kolikrát i smrti, přes 7000 zvířat (nejčastěji primátů).³⁷ Tyto deprivacní studie jsou však pro člověka bezcenné, neboť jde čistě o lidské psychické stavy a výsledky těchto výzkumů do klinické praxe nebyly téměř nikdy aplikovány.³⁸

V psychologii je nejtypičtější metodou aplikace elektrických šoků, které se používají na výcvik zvířete, nebo na výzkum reakcí zvířete na šoky jakožto trest.³⁹

Vivisektor Seligman byl známý pro své pokusy, během kterých psům ničil vůli skrze elektrické nárazy.⁴⁰ Vědci z Harvardu v roce 1953 provedli obdobný výzkum, kdy psy dohnali k naučené bezmocnosti, což má být srovnatelné s depresí u lidí. Během tohoto experimentu uvěznil 40 psů do komor, které byly odděleny přepážkou na dvě části. V první části, kde se pes nacházel, byla podlaha vytvořená z elektrického roštu, jímž pes dostával stovky silných elektrických šoků, kterým mohl uniknout přeskočením přepážky do druhé části. Jednou se vědci snažili psa od přeskočení přepážky odradit tím, že se elektrický rošt nacházel i ve druhé části komory, a pes tak dostal ránu i po přeskočení překážky, k čemuž byl donucen stokrát. V další fázi experimentu vědci psům znemožnili přepážku přeskočit tím, že cestu zablokovali sklem. Po deseti až dvanácti dnech, během kterých se u psů objevily symptomy jako třes, vytí, defekace, pomočování a podobně, se psi bez jakékoli možnosti úniku vzdali a přestali klást odpor. A jaký byl závěr studie? Naučenou bezmocnost je možné u zvířete vyvolat pomocí opakovaných šoků, před kterými není úniku, a navíc jsou

---

³⁶ SCHÄR-MANZOLI, Milly a Max KELLER. *Holocaust: pokusy na zvířatech ve Švýcarsku: 150 protokolů ze 60 laboratoří podepsaných badateli, obchod s pokusnými zvířaty a jejich chov, lobby.* c.d., s. 36.

³⁷ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat.* c.d., s. 49.

³⁸ BEKOFF, Marc. *Na zvířatech záleží: biolog vysvětluje, proč zacházet se zvířaty s respektem a soucitem.* c.d., s. 150–151.

³⁹ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat.* c.d., s. 55.

⁴⁰ SCHÄR-MANZOLI, Milly a Max KELLER. *Holocaust: pokusy na zvířatech ve Švýcarsku: 150 protokolů ze 60 laboratoří podepsaných badateli, obchod s pokusnými zvířaty a jejich chov, lobby.* c.d., s. 21.

elektrické šoky do končetin a skleněná bariéra velmi efektivní metodou pro omezení skákání psů.⁴¹ Hodnota přínosu takových pokusů, které byly dále prováděny a rozvíjeny ještě desítky let a způsobovaly spoustě zvířat dlouhé a silné bolesti⁴², je přinejmenším pochybná. Steven Maier, který se na pokusech s naučenou bezmocností podílel, dokonce došel k závěru, že naučená bezmocnost navíc nemusí být dobrým modelem pro lidskou depresi, a tím pádem přes 30 let takových praktik bylo pouhou ztrátou času, ohromného množství peněz daňových poplatníků a zbytečným trápením zvířat.⁴³

Sami vědci uznali, že získané výsledky z experimentů na poli psychologie jsou triviální a předem očekávané nebo úplně nesmyslné.⁴⁴ Otázkou tedy zůstává, proč v nich pokračovat.

4.1.3. Testování vojenské a armádní

Tento druh pokusů bych nerada opomenula, i když mezi lidmi není tak známý.

Uvedu jeden příklad pro představu, jak armádní či vojenské pokusy probíhaly, a to běžný výcvik na vyrovnávací plošině, pro který se využívali primáti. Během několika týdnů byla opice vždy připoutána na sedadlo, přičemž v první fázi se jen učila sedět klidně. V následujících dnech pak byla učena ovládat páku pomocí elektrických šoků, kterých dostala sto denně. Nejprve polohu plošiny nemohla nijak ovlivnit, ale v další fázi již plošinu sama ovládala, přičemž dostávala elektrický šok každé 3–4 vteřiny, dokud nebyla schopna plošinu udržet v téměř horizontální poloze. Poté následoval výcvik s intenzivnějšími pohyby sedadla. Ačkoli se tento výcvik, během kterého opice dostala tisíce elektrických šoků, zdá už dost vyčerpávající, opici čekal ten pravý experiment až po jeho ukončení. Pak byla totiž vystavena smrtelným či téměř smrtelným dávkám radiace nebo chemických bojových látek, což opici vyvolalo silné

---

⁴¹ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. c.d., s. 58.

⁴² Tamtéž, s. 59.

⁴³ Tamtéž, s. 60.

⁴⁴ Tamtéž, s. 62.

nevolnosti, načež byla opět posazena do sedadla a zkoumalo se, jak dlouho zvládne s plošinou „letět“, tedy udržet ji v horizontální poloze. V případě selhání opět dostala šok.

Obdobný experiment zkoumající schopnost primátů udržet plošinu v rovnováze po každodenním vystavení nízkých dávek somanu (agresivní chemické bojové látky) trval minimálně dva roky, přičemž opice byly na sedadlo posazeny alespoň jednou týdně. Takové pokusy tvořily jen malou část armádních pokusů na zvířatech.

Během jiného experimentu v USA byly šedesáti biglům v průběhu půl roku podávány kapsle obsahující různé množství výbušné látky TNT. U psů se objevila dehydratace, nechut' k jídlu, žloutenka, anémie, zvětšení jater, ledvin a sleziny a další, někteří psi zemřeli v průběhu experimentu. A závěr? Nebylo možné určit množství TNT bez účinků a budou tedy zřejmě potřeba dodatečné studie.⁴⁵

Takových, a i více drastických pokusů bychom mohli uvést spoustu. Myslím si ale, že pro představu, jak byly využívány daně občanů⁴⁶, tyto příklady stačí.

4.2. Technické pokusy

Do technických pokusů patří jedny z nejkřutějších testovacích technik, jako například Draizeho testy nebo LD50. Tyto pokusy slouží k otestování nových látek a jejich účinků. Zákon je stále řadí do vědeckých pokusů a považuje je za nutné, neboť prý mohou zabránit nebezpečným účinkům dané látky na člověka.⁴⁷

---

⁴⁵ Tamtéž, s. 40–44.

⁴⁶ Tamtéž, s. 45.

⁴⁷ WEBSTER, John. *Welfare: životní pohoda zvířat, aneb, Strážlivé kázání o ráji: konstruktivní přístup k problému vlády člověka nad zvířaty*. c.d., s. 225.

4.2.1. Testování toxicity látek

Testované látky se používají pro výrobu velmi různorodých výrobků od kosmetiky, přes domácí prostředky až po zemědělské či průmyslové výrobky.

Při testování toxicity většinou narážíme na dvě pochybné praktiky – zaprvé se zvířatům jedy podávají v nadměrných dávkách a zadruhé jsou jim podány jiným způsobem, než jak je použije člověk (např. barva na vlasy se do zvířete vpraví orálně místo aplikace na srst či kůži).⁴⁸

Mezi nejkritizovanější experimenty v testování kosmetiky patří Draizův test oční dráždivosti, který se využívá pro zjištění působení látky na citlivé tkáně jako oči. Tato metoda se provádí od 40. let 20. století a využívá čistě králíky.⁴⁹ Králík je nejprve dán do úchytného zařízení, ze kterého mu vyčnívá pouze hlava, aby si nemohl jakkoli mnout oči.⁵⁰ Pak je mu oči látka (např. bělidlo, mýdlo, inkoust apod.)⁵¹ nakapána či nasypána, následně se pravidelně kontrolují účinky a vyhodnocuje se stupeň poškození a také potenciál pro uzdravení.^{52,53} V některých případech se může látka aplikovat znovu. Tato studie trvá až tři týdny, během kterých králík nesmírně trpí.⁵⁴ Díky silným protestům a zejména díky koalici za zakázání Draizova testu založené Henrym Spirou se však od 70. let po celém světě začaly rozvíjet alternativní způsoby tohoto testování, již bez využití zvířat.⁵⁵ Stojí za zmínku, že v USA až v roce 1983 federální úřady prohlásily, že žíraviny (např. čpavek nebo čističe na trouby) není potřeba testovat pomocí těchto testů na králících při plném vědomí.⁵⁶

---

⁴⁸ BEKOFF, Marc. *Na zvířatech záleží: biolog vysvětluje, proč zacházet se zvířaty s respektem a soucitem.* c.d., s. 146–147.

⁴⁹ Tamtéž, s. 144.

⁵⁰ Příloha 1 – Králíci umístění v úchytném zařízení pro Draizův test oční dráždivosti

⁵¹ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat.* c.d., s. 67.

⁵² BEKOFF, Marc. *Na zvířatech záleží: biolog vysvětluje, proč zacházet se zvířaty s respektem a soucitem.* c.d., s. 144.

⁵³ Příloha 2 – Následky Draizova testu oční dráždivosti provedeném na králíkovi

⁵⁴ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat.* c.d., s. 67.

⁵⁵ BEKOFF, Marc. *Na zvířatech záleží: biolog vysvětluje, proč zacházet se zvířaty s respektem a soucitem.* c.d., s. 144–145.

⁵⁶ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat.* c.d., s. 73.

Do toxikologického testování patří také standardní praktiky jako jsou inhalační, dermální, ponořující a injekční studie toxicity. Uvedu nyní slova Petera Singera stručně popisující tyto procedury: „*Při inhalačních studiích jsou zvířata zavřena v utěsněných komorách a přinucena vdechovat spreje, plyny a výpary. Při dermálních studiích toxicity se králíkům oholí srst, aby mohla být testovaná látka aplikována přímo na kůži. Zvířata jsou uvázaná v popruzích, aby si nemohla poškrabat podrážděnou pokožku. Kůže může krváčet, tvoří se na ní puchýře a odlupuje se. Při ponořovacích studiích, kdy jsou zvířata umístěna do nádrží s naředěnou látkou, se někdy zvíře utopí dřív, než se dosáhne nějakých výsledků. Při injekčních studiích se látka vpravuje přímo do těla zvířete, a to pod kůži, do svalů nebo přímo do orgánu.*“⁵⁷

Toxikologické testy se však na konci 20. století výrazně zmírnily, a to zejména díky tlaku veřejnosti. Vezměme si například svou krutostí známý test LD50. Ten využívá 60–80 zvířat a stanovuje akutní toxicitu na základě dávky, při níž zahyne 50 % testovaných zvířat. Nese s sebou spoustu silného stresu zvířete a co víc, když zvíře trpí na důsledky otravy, je ponecháno, aby postupně a bolestivě zemřelo. V některých částech světa byl však tento test již nahrazen testem akutní toxicity, jež využívá 10–20 zvířat, která nezabíjí, ale při zřejmých znamkách otravy je povoleno zvíře humánně usmrtit.⁵⁸

Dodám však ještě jednu důležitou informaci, a to že ačkoli se již některé látky prokázaly jako škodlivé pro člověka (např. zahradní hnojiva jsou karcinogenní), jejich testování pokračuje pro právní ochranu nadále.⁵⁹

Nesmím opomenout také fakt, že spousta vědců a lékařů toxikologické testy nepřijímá a shoduje se na tom, že výsledky z této oblasti nelze spolehlivě přenést na

---

⁵⁷ Tamtéž, s. 68.

⁵⁸ WEBSTER, John. *Welfare: životní pohoda zvířat, aneb, Střízlivé kázání o ráji: konstruktivní přístup k problému vlády člověka nad zvířaty*. c.d., s. 231.

⁵⁹ SCHÄR-MANZOLI, Milly a Max KELLER. *Holocaust: pokusy na zvířatech ve Švýcarsku: 150 protokolů ze 60 laboratoří podepsaných badateli, obchod s pokusnými zvířaty a jejich chov, lobby*. c.d., s. 115.

lidi.⁶⁰ O různých případech, kdy se takovým testům slepě důvěřovalo a následkem toho došlo k tragédiím s lidskými oběťmi, budu však psát později.

4.3 Biotechnologické pokusy

Mezi biotechnologické pokusy patří jakákoli manipulace zvířete pomocí vpichování hormonů či využití genetického inženýrství. Člověk díky nim může takto upravené zvíře lépe využít ke svým účelům – ať už zintenzivní produkci hospodářského zvířete nebo získá orgány k transplantaci.⁶¹

4.3.1. Genetické modifikace

V případě modifikace zvířete pomocí biotechnologie či genetického inženýrství nezískáme žádné užitečné vědomosti, neboť zde jde člověku o jediné – zvýšit hodnotu zvířete pro svou potřebu. Ať tato manipulace zvířete vede k levnějším živočišným produktům v obchodech či k získání orgánů k transplantaci, patří do ní následující oblasti činností:

- úprava složení a výživnosti krmiva,
- úprava trávicího systému zvířete způsobující vyšší zpracování živin,
- úprava metabolismu zvířete kvůli jeho vyšší produktivitě či kvůli zkvalitnění produktu, který z něj člověk získává,
- úprava reprodukčních schopností u chovných samic,
- umělé úpravy při šlechtění skrze přenos embryí či klonování kvůli změně genetiky,
- úprava genetiky kvůli zvýšené odolnosti k infekčním nemocem,
- úprava genů v centrálním nervovém systému pro ovlivnění vědomí,
- přidání lidských genů do zvířete pro výzkum léků,

---

⁶⁰ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. c.d., s. 69.

⁶¹ WEBSTER, John. *Welfare: životní pohoda zvířat, aneb, Strážlivé kázání o ráji: konstruktivní přístup k problému vlády člověka nad zvířaty*. c.d., s. 225.

- úprava genetiky pro získání transplantačních orgánů.

Každá z těchto manipulací má na zvíře jiný vliv. Pokud zvířeti upravíme pouze skladbu stravy, dopad pro zvíře se může zdát zanedbatelný, ale v jiných případech jde o vážný zásah do těla zvířete, který může mít na zvíře neblahý dopad v podobě změny stavby těla, různých onemocnění, porodních problémů či samozřejmě psychického stresu.⁶²

Ve výše zmíněném seznamu jsem se pozastavila nad dvěma činnostmi, které se mi zpočátku zdály jako dobrý nápad. Prvním byla modifikace genetiky zvířete za účelem zvýšení odolnosti vůči infekčním nemocem, ale samozřejmě ji člověk neprovádí pro dobro zvířete, nýbrž pro svůj zisk. Místo zásahu do genetiky zvířete by se v tomto případě zřejmě daly nalézt i lepší cesty, jako například nechovat desítky či stovky zvířat v těsných či nečistých prostorech, ale je mi jasné, že k tomu vzhledem k vysoké nákladnosti jen tak nedojde. I tak zde vše vidím potenciál do (i když velmi vzdálené) budoucnosti, kdy by se při vyšlechtění takto upravených plemen různých druhů zvířat (a samozřejmě v rámci běžného života mimo laboratoře, chovy či zoologické zahrady) dalo zabránit jejich velkému strádání.

Druhým bodem, který mne zaujal, byla genetická modifikace za účelem ovlivnění vědomí zvířete. Myslím si, že dosažení umožnění testování zvířat pouze za předpokladu jejich pozměněného vědomí by mohl být velký krok uspokojující veřejné mínění a částečně možná i welfaristy. Sama však inklinuji mnohem více k názoru, že by se zvířata neměla pro lidské účely využívat vůbec, a z pohledu bojovníků za úplné osvobození zvířat mne tato možnost děsí, jelikož by tímto mohlo dojít k uspokojení většiny lidí a už by zde neměl moc onen silný argument, že zvíře trpí, a proto musí být ušetřeno jakéhokoli strádání. Život zvířete ve špatných podmínkách či hrubé zacházení se zvířetem už by dle mého názoru nemělo takový vliv a propast mezi lidskou a zvířecí říší by se jen dál zvětšovala, přičemž by se lidé mohli navždy považovat za nadřazený druh, tudíž by šlo v podstatě o stejný přístup, akorát s povrchní, i když pro zvířata

---

⁶² Tamtéž, s. 234–236.

zásadní změnou. Problematická otázka s využíváním jiných tvorů by zde však zůstala a my bychom pouze se vyhnuli změnám v postojích k životu jako takovému.

S genetickou modifikací se pojí další problém, a to možnost upravené zvíře patentovat. Takový patent existuje například na tzv. „onkomyši“, což jsou myši, jejichž geny byly speciálně upravené k vysoké náchylnosti k rakovině a slouží k výzkumu důvodů vzniku rakoviny u lidí. Mezi etické problémy takového patentování patří zejména to, že tak daná zvířata řadíme pod pouhé objekty, i když jde stále o živý organismus schopný zakoušet svět.⁶³

5. Počet zvířat využívaných pro testování

Ve Velké Británii platí povinnost uvádět počet vědeckých procedur s použitím zvířat, a za rok 1988 tamní vláda oficiálně uvedla 3 500 000 pokusů. Zdůrazňuji slovo *pokusů*, neboť zde nejde o počet využitých zvířat.⁶⁴ Existuje však vysoká pravděpodobnost, že počet zvířat byl přibližně stejný, neboť se tamní vláda většinou řídila pravidlem „jedno zvíře = jedna procedura“.⁶⁵ Nutno však zmínit, že se do těchto statistik uváděly pouze ty experimenty, u kterých se předem předpokládalo, že zvířeti způsobí úzkost, bolest, utrpení nebo trvalé poškození.⁶⁶ Novější data z Británie máme z roku 2015, kdy namísto poklesu počtu pokusů čísla výrazně stoupla. V tento rok totiž bylo v dané zemi provedeno asi 4 140 000 vědeckých pokusů.⁶⁷ Rok 2020 byl již významně mírnější; tehdy se v Británii provedlo 2 880 000 experimentů,⁶⁸ přičemž počet využitých zvířat byl zřejmě nižší, neboť se již v Británii za určitých podmínek

---

⁶³ BIRCH, Charles. *Život se zvířaty : společenství božích tvorů*. c.d., s. 78.

⁶⁴ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. c.d., s. 49–50.

⁶⁵ WEBSTER, John. *Životní pohoda zvířat: kulhání k Ráji: praktický přístup k nápravě problému naší vlády nad zvířaty*. c.d., s. 196.

⁶⁶ Tamtéž, s. 189.

⁶⁷ *PETA Statement Re: Home Office's Annual Statistics of Scientific Procedures on Living Animals 2015*. In PETA UK [online]. [8.4.2022]. Dostupné na <<https://www.peta.org.uk/media/news-releases/peta-statement-re-home-offices-annual-statistics-scientific-procedures-living-animals-2015/>>.

⁶⁸ *Facts and Statistics About Animal Testing*. In PETA [online]. [8.4.2022]. Dostupné na <<https://www.peta.org/issues/animals-used-for-experimentation/animals-used-experimentation-factsheets/animal-experiments-overview/>>.

může použít jedno zvíře na vícero pokusů.⁶⁹ Dodávám ale, že uvedený celkový počet nezahrnuje ta zvířata, která byla poprvé použita v předchozím roce a prošla nějakým experimentem i v aktuálním roce, a to proto, aby se zabránilo dvojímu započítání zvířat v průběhu let. Do těchto čísel se nezahrnují ani bezobratlí (mimo hlavonožce), ačkoli jsou v pokusech široce využíváni.⁷⁰

V USA taková povinnost nahlašování experimentů není, ale zaměstnanci Úřadu Kongresu Spojených států v roce 1986 odhadovali, že se *počet zvířat* využívaných pro pokusy může ročně pohybovat od 10 do 100 milionů.⁷¹

Larry Carbone uvedl následující přibližný počet zvířat, která byla v roce 2001 použita pro různé výzkumy pouze v rámci amerických laboratoří:

- 80 000 000 myší, krys a potkanů,
- 690 800 morčat, králíků a křečků,
- 161 700 hospodářských zvířat,
- 70 000 psů,
- 47 400 primátů,
- 22 800 koček.⁷²

Můžeme tak tedy vidět, že Úřad Kongresu nemusel být tak daleko od pravdy. Nutno však zmínit, že daná čísla nereflktují reálný počet pokusů samotných, neboť se jedno zvíře může i zde použít na vícero pokusů. Ušetří se tak finance a snížení počtu použitých zvířat může ukonejšit veřejné mínění.⁷³ PETA, hlavní organizace bojující za

---

⁶⁹ *Annual Statistics of Scientific Procedures on Living Animals, Great Britain, 2020*. In GOV.UK [online]. 15.7.2021 [10.4.2022]. Dostupné na <<https://www.gov.uk/>>.

⁷⁰ *UK Animal Research Statistics*. In Speaking of Research [online]. [10.4.2022]. Dostupné na <<https://speakingofresearch.com/facts/uk-statistics/>>

⁷¹ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. c.d., s. 50.

⁷² BEKOFF, Marc. *Na zvířatech záleží: biolog vysvětluje, proč zacházet se zvířaty s respektem a soucitem*. c.d., s. 31.

⁷³ SCHÄR-MANZOLI, Milly a Max KELLER. *Holocaust: pokusy na zvířatech ve Švýcarsku: 150 protokolů ze 60 laboratoří podepsaných badateli, obchod s pokusnými zvířaty a jejich chov, lobby*. c.d., s. 152–153.

práva zvířat, v dnešní době uvádí, že jen v USA je pro vědecké účely každoročně využito a zabito dokonce více než 100 milionů zvířat.⁷⁴

Důležité je si uvědomit, že tyto experimenty se neprovádí jen v USA či Velké Británii, ale po celém světě, a další vyspělé státy využívají k pokusům také velké množství zvířat. Pro Japonsko bylo například za rok 1988 uvedeno více než 8 milionů zvířat, přičemž šlo o velmi neúplný průzkum.⁷⁵ Nejnovější údaje z každé země je možné zjistit pouze ze stránek ochránářských organizací. Například pro Kanadu existují nejnovější data z roku 2020, kdy na území této země bylo k experimentům využito 5,07 milionů zvířat.

Co se týká samotné České republiky, na našem území bylo v roce 2012 k testování využito téměř 400 000 zvířat, přičemž asi 250 000 z nich bylo použito pro základní výzkum, přibližně 64 000 pro vývoj léků, asi 55 000 pro testování bezpečnosti látek, 6500 k účelům výuky a 5900 pro diagnostiku nemocí.⁷⁶ 47 % z toho tvořili ptáci, asi 18 % ryby, dalších 18 % laboratorní myši a potkani, cca 2 % králíci a zbylých 15 % různá zvířata od dalších hlodavců přes psy a kočky až po hospodářská zvířata.⁷⁷ Pro rok 2020 Česká republika uvedla přes 240 000 pokusů, přičemž asi 161 000 z toho byla provedena na savcích mimo myši a krysy.⁷⁸

V rámci Evropské unie bylo v roce 2018, z něhož máme nejnovější data, pro pokusy využito 10,6 milionů zvířat. Do tohoto počtu nejsou zahrnuty další miliony zvířat zabitých pro využití tkání nebo jednoduše pro nadbytečnost.⁷⁹

---

⁷⁴ *Facts and Statistics About Animal Testing*. In PETA [online]. [8.4.2022]. Dostupné na <<https://www.peta.org/issues/animals-used-for-experimentation/animals-used-experimentation-factsheets/animal-experiments-overview/>>.

⁷⁵ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. c.d., s. 51.

⁷⁶ MÜLLEROVÁ, Hana aj. *Ochrana zvířat v právu*. Vyd 1. Praha: Academia, 2013, s. 459–460. ISBN 978-80-200-2317-9.

⁷⁷ Tamtéž, s. 462.

⁷⁸ *Worldwide Animal Research Statistics*. In Speaking of Research [online]. [10.4.2022]. Dostupné na <<https://speakingofresearch.com/facts/animal-research-statistics/>>

⁷⁹ *FAQ: 1. Jak je na tom EU s testováním na zvířatech?* In Za pokusy bez zvířat [online]. [8.4.2022]. Dostupné na <<https://www.zapokusybezzvirat.cz/faq.php>>.

Za účelem různých pokusů jsou každopádně denně obětovány statisíce zvířat.⁸⁰ Peter Singer v roce 1975 odhadoval, že se jich každý rok ve světě k testování využije minimálně 25 milionů.⁸¹ Charles Birch o 22 let později, tj. v roce 1997, ve svém díle uvedl, že 85 % ze všech k experimentům využívaných zvířat tvořili myši a potkani a zbylých 15 % sestávalo převážně z primátů, psů, koček, králíků, křečků, prasat, žab a holubů. Přibližně 5 % těchto zvířat bylo použito na univerzitách pro výukové účely, dalších 5 % se využilo na diagnostiku nemocí, 20 % k výrobě biologických substancí (např. růstových hormonů) a pro testování toxicity, 30 % k výrobě a testování léků a 40 % k jiným výzkumným činnostem, mezi které patří i genetické inženýrství.⁸²

Abych uvedla aktuálnější informace, výzkum provedený organizací Cruelty Free International ukazuje, že v roce 2015 bylo celosvětově při pokusech použito minimálně 192 milionů zvířat, tj. téměř osminásobně více, než Peter Singer odhadoval o 40 let dříve. Dle tohoto průzkumu je nejvíce pokusů prováděno v Číně, USA, Japonsku, Kanadě a Austrálii.⁸³

6. Dvě hlavní světová hnutí

Nyní se dostáváme ke dvěma hlavním hnutím zabývajícím se lidským postojem a zacházením se zvířaty, které ve světě dominují: hnutí welfare a hnutí ochrany práv zvířat. Ačkoli se liší v mnohém, shodují se na názoru, že abychom zlepšili podmínky našeho zacházení se zvířaty, musíme se zbavit předsudků speciesismu neboli druhové nadřazenosti.⁸⁴ Ráda bych nyní představila hlavní myšlenky obou proudů.

---

⁸⁰ OPPOVÁ, Alice a Petr VAČKÁŘ. *Hlas pro němou tvář*. Praha: Animal Globe, c2000, s. 10. ISBN 80-238-5286-8.

⁸¹ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. c.d., s. 233.

⁸² BIRCH, Charles. *Život se zvířaty : společenství božích tvorů*. c.d., s. 80.

⁸³ *Millions of animals are used and killed in the name of progress every year*. In Cruelty Free International [online]. [8.4.2022]. Dostupné na <<https://crueltyfreeinternational.org/about-animal-testing/facts-and-figures-animal-testing>>.

⁸⁴ BEKOFF, Marc. *Na zvířatech záleží: biolog vysvětluje, proč zacházet se zvířaty s respektem a soucitem*. c.d., s. 90.

6.1. Welfare

Podle welfaristů je jakékoli zacházení se zvířaty (a tedy i testování na nich) možné v případě, pokud zvířata netrpí, a zaměřují se tedy na jejich životní pohodu,⁸⁵ jež je však vždy třeba hodnotit z pohledu zvířete, nikoli z pohledu člověka.⁸⁶ Podle Johna Webstera, jedné z nejvýznamnějších postav hnutí welfare, je přitom „pohoda zvířete (...) určena jeho schopností vyhnout se strádání a zachovat si zdatnost“.⁸⁷

Webster v jednom ze svých děl zmínil princip spravedlnosti. V té souvislosti tvrdil, že každý, kdo se jakýmkoli způsobem podílí na využívání zvířat (a to i skrze nákup produktů, které by bez využívání zvířat nevznikly), by měl uznat, že zvířata existují, aby sloužila našim zájmům. Dle principu spravedlnosti „je tedy jen spravedlivé činit těmto zvířatům dobro odpovídající dobru, které činí ona nám“.⁸⁸

Velmi mne však překvapil Websterův názor, že pro pohodu zvířat není podstatné, aby žila co nejdéle⁸⁹. Welfaristé se nedomnívají, že by měl zvířecí život hodnotu sám o sobě. Podle nich není nic špatného na využívání zvířat člověkem, pokud je prováděno humánně a nedochází při něm ke zbytečné bolesti a utrpení zvířete. Zastánci tohoto hnutí jsou však i toho názoru, že někdy je i utrpení zvířete zanedbatelné, když vede k většímu lidskému prospěchu, neboť účel tak světi prostředky.⁹⁰

Hnutí welfare ve světě převažuje, ačkoli ve sféře filozofů tomu tak není. Často se v rámci tohoto hnutí setkáme i s takzvaným utilitarianismem, jenž bere v potaz užitečnost zvířete pro člověka. Princip užitečnosti tvrdí, že jakékoli zvíře může být člověkem využito, jestliže je újma zvířete nižší než přínos z jeho využití pro lidstvo.

---

⁸⁵ WEBSTER, John. *Welfare: životní pohoda zvířat, aneb, Střízlivé kázání o ráji: konstruktivní přístup k problému vlády člověka nad zvířaty*. c.d., s. 10.

⁸⁶ WEBSTER, John. *Životní pohoda zvířat: kulhání k Ráji: praktický přístup k nápravě problému naší vlády nad zvířaty*. c.d., s. 123.

⁸⁷ WEBSTER, John. *Welfare: životní pohoda zvířat, aneb, Střízlivé kázání o ráji: konstruktivní přístup k problému vlády člověka nad zvířaty*. c.d., s. 10.

⁸⁸ WEBSTER, John. *Životní pohoda zvířat: kulhání k Ráji: praktický přístup k nápravě problému naší vlády nad zvířaty*. c.d., s. 19.

⁸⁹ WEBSTER, John. *Welfare: životní pohoda zvířat, aneb, Střízlivé kázání o ráji: konstruktivní přístup k problému vlády člověka nad zvířaty*. c.d., s. 15.

⁹⁰ BEKOFF, Marc. *Na zvířatech záleží: biolog vysvětluje, proč zacházet se zvířaty s respektem a soucitem*. c.d., s. 89.

Zhodnotit újmy a přínosy je však problematické – protože o nich vždy rozhoduje člověk, existuje tu dost reálná možnost jejich zkreslení ve prospěch člověka. Kolik myších životů se rovná jednomu lidskému? Kolik šimpanzích?⁹¹ Utilitarismus se možná může zdát jako smysluplný při testování léčiv, ale kdo by uznal, že utrpení a často i smrt velkého množství zvířat stojí za to, že budeme mít nové mýdlo nebo nový odstín rtěnky?⁹² Filozof R. G. Grey navíc poukázal na to, že pokud se dají pokusy na zvířatech ospravedlnit prospěchem, který přináší, dají se stejně tak ospravedlnit pokusy na lidech s nižší nebo stejnou kvalitou života, jako mají zvířata.⁹³

Welfaristům však náleží některé zásluhy za zlepšení ochrany zvířat – v USA například v roce 2007 docílili zavedení přísnějších trestů za propagaci či pořádání krvavých sportů, do kterých patří i psí či kohoutí zápasy.⁹⁴

6.1.1. Pět svobod

Aby se dosáhlo kýžené životní pohody zvířete, welfaristé prosazují tzv. pět svobod. Původní seznam pěti svobod byl navrhnout Brambellovou komisí a měl sloužit jako pomůcka ke zhodnocení životní pohody zvířat v oblasti zemědělství. Podle té by měla všechna zvířata mít alespoň svobodu „vstát, lehnout si, otočit se, očistit si tělo a natáhnout končetiny“.

Tato původní verze byla následně upravena Britskou radou do následujícího znění:

- „1. Svoboda od žízně, hladu a podvýživy – bezproblémovým přístupem k čerstvé vodě a krmivu dostačujícímu k zachování plného zdraví a síly.
2. Svoboda od nepohodlí – poskytnutím vhodného prostředí včetně přístřeší a pohodlného místa k odpočinku.

---

⁹¹ Tamtéž, s. 92–93.

⁹² Tamtéž, s. 142.

⁹³ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. c.d., s. 253–254.

⁹⁴ BEKOFF, Marc. *Na zvířatech záleží: biolog vysvětluje, proč zacházet se zvířaty s respektem a soucitem*. c.d., s. 89.

3. Svoboda od bolesti, zranění a nemoci – pomocí prevence nebo rychlé diagnózy a léčení.
4. Svoboda uskutečnit normální chování – poskytnutím dostatečného prostoru, vhodného vybavení a společností zvířat téhož druhu.
5. Svoboda od strachu a úzkosti – zabezpečením podmínek, jež vylučují mentální strádání.⁹⁵

Dle Webstera je realizace všech pěti svobod zároveň nemožná⁹⁶, s čímž nemohu nesouhlasit. Myslím si však, že kořeny leží právě v tom, že zvířata nejsou umístěna ve svém přirozeném prostředí a lidé nad nimi neustále bdí, což nemůže nahradit sebevětší pohodlí či péče. Webster sám uznal, že ačkoli na zvířata v divočině číhá spousta nástrah a nebezpečí, nic jim alespoň nebrání svobodně se rozhodnout, jak s danými okolnostmi naloží.⁹⁷ Navrhoval proto doplnění tohoto systému o svobodu šestou, která by zvířatům zajišťovala možnost osobní kontroly nad svým životem, a tím i nad svou životní pohodou.⁹⁸

6.1.2. Koncepce tří R

Ve welfaristickém myšlení se v roce 1959 objevila také koncepce střední cesty mezi zcela benevolentním testováním na zvířatech a jeho plným zákazem. Ta se běžně nazývá 3R, neboť představuje zkratku tří anglických pojmů Refine, Reduce a Replace, které v češtině znamenají zjemnit, omezit, nahradit.

Zjemnění spočívá zejména v takovém zacházení se zvířaty, aby se jejich utrpení a bolesti minimalizovaly na co nejnižší možnou úroveň, tj. zahrnuje zejména poskytnutí

---

⁹⁵ WEBSTER, John. *Welfare: životní pohoda zvířat, aneb, Střízlivé kázání o ráji: konstruktivní přístup k problému vlády člověka nad zvířaty*. c.d, s. 10–11.

⁹⁶ Tamtéž, s. 13.

⁹⁷ Tamtéž, s. 14.

⁹⁸ Tamtéž, s. 244.

zvířeti analgetik či psychofarmak.⁹⁹ Další praktikou zjemnění je například obohacení životního prostředí zvířete sloužící k zaměstnání zvířete, což mohou ovlivnit různé hračky či třeba schovávání potravy, a tedy ke snížení frustrace z nudy. **Omezení** znamená snížení počtu zvířat používaných pro pokusy tak, aby i přes tuto regulaci výzkumníci získali stejné množství potřebných dat.¹⁰⁰ **Nahrazení** pak slibuje záměnu zvířete za alternativní metodu, při které zvíře nebude nijak použito.¹⁰¹

Ochránci práv zvířat tuto koncepci často kritizují, neboť nejen že opět zahrnuje spoustu výjimek a často nefunguje, ale zejména znamená pokračování ve využívání zvířat, jen s výrazným utišením negativních ohlasů ze strany veřejnosti.¹⁰² Program 3R však s postupem času získal popularitu a dnes je hojně využíván,¹⁰³ v řadě zemí (včetně členských států Evropské unie) byly jeho principy dokonce zahrnuty do zákonů regulující testování na zvířatech, což zcela jistě znamenalo velký pokrok kupředu vzhledem ke snížení utrpení zvířat, omezení počtu využívaných zvířat a zlepšení jejich životní pohody.¹⁰⁴

6.2. Ochránci práv zvířat

Členové hnutí za ochranu práv zvířat zastávají názor, že zvířecí život má hodnotu sám o sobě, a nezáleží na tom, jak prospěšné je dané zvíře pro lidi či jak moc se člověku podobá. Žádné zvíře tak nemůžeme považovat za „nižší“, ani za svůj

---

⁹⁹ SCHÄR-MANZOLI, Milly a Max KELLER. *Holocaust: pokusy na zvířatech ve Švýcarsku: 150 protokolů ze 60 laboratoří podepsaných badateli, obchod s pokusnými zvířaty a jejich chov, lobby.* c.d., s. 147–148.

¹⁰⁰ BEKOFF, Marc. *Na zvířatech záleží: biolog vysvětluje, proč zacházet se zvířaty s respektem a soucitem.* c.d., s. 160.

¹⁰¹ SCHÄR-MANZOLI, Milly a Max KELLER. *Holocaust: pokusy na zvířatech ve Švýcarsku: 150 protokolů ze 60 laboratoří podepsaných badateli, obchod s pokusnými zvířaty a jejich chov, lobby.* c.d., s. 154.

¹⁰² Tamtéž, s. 147–157.

¹⁰³ BEKOFF, Marc. *Na zvířatech záleží: biolog vysvětluje, proč zacházet se zvířaty s respektem a soucitem.* c.d., s. 159–160.

¹⁰⁴ Robert C. Hubrecht aj. *The 3Rs and Humane Experimental Technique: Implementing Change.* In NCBI [online]. 30.9.2019 [12.4.2022]. Dostupné na <<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6826930/>>

majetek.¹⁰⁵ Přesto, že se různá zvířata i mezi sebou liší, všechna jsou rovnoprávná a neměla by být nijak využívána člověkem a lidé by do jejich přirozeného života nijak neměli zasahovat.¹⁰⁶ Stoupenci tohoto hnutí věří, že zvířata mají svá práva, do kterých patří i právo na neublížení.¹⁰⁷ Jakékoli způsobování utrpení zvířatům tedy odsuzují a žádají (mimo zrušení i dalšího využívání zvířat člověkem) úplné ukončení testování na zvířatech.

Požadavek na právní ochranu zvířat vznesli již dva řečtí filozofové, Plutarchos (46–127 n. l.) a Porfyrios (232–304 n. l.), kteří vycházeli z existence racionálního uvažování (i když na jiné úrovni než u lidí) a řeči i u zvířat, kterou zřejmě mají, ale my jí nerozumíme.¹⁰⁸ Zřejmě nejznámější z moderních obhájců teorie práv zvířat byl americký filozof Tom Regan.¹⁰⁹

Vydobytí rovnoprávnosti zvířat by od lidí bezpochyby vyžadovalo vyšší míru altruismu než jakékoli jiné hnutí za rovnoprávnost, jelikož zvířata za svá práva sama bojovat nemohou.¹¹⁰ Jak by vlastně zvířecí práva fungovala v realitě? Na to existuje více názorů. Caroline Daigueperseová například navrhovala, abychom zvířatům přiznali status právního subjektu, přičemž by je zastupovala lidská osoba, jako zastupuje třetí osoba například nezletilé nebo duševně choré občany.¹¹¹ V právním rámci se stále diskutují otázky, zda by zvířatům měla být přidělena určitá práva a případně i povinnosti, či zda by měla mít specifický status a případně jaký.¹¹² Ve 29 státech světa již například bylo kompletně zakázáno experimentování na vyšších primátech, mezi které patří šimpanzi, šimpanzi bonobo, gorily a orangutani, neboť jsou kognitivně tak podobní lidem, že testování na nich bylo shledáno neetickým. Mezi tyto země patří členské státy Evropské unie, Velká Británie a Nový Zéland, přičemž

---

¹⁰⁵ BEKOFF, Marc. *Na zvířatech záleží: biolog vysvětluje, proč zacházet se zvířaty s respektem a soucitem*. c.d., s. 88.

¹⁰⁶ KOHÁK, Erazim. *Zelená svatozář: kapitoly z ekologické etiky*. c.d., s. 39.

¹⁰⁷ BEKOFF, Marc. *Na zvířatech záleží: biolog vysvětluje, proč zacházet se zvířaty s respektem a soucitem*. c.d., s. 88.

¹⁰⁸ Černý a kol. *Práva zvířat. Filozoficko-právní perspektiva*. c.d., s. 31.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 3.

¹¹⁰ BIRCH, Charles. *Život se zvířaty: společenství božích tvorů*. c.d., s. 75..

¹¹¹ CHAPOUTHIER, Georges. *Zvířecí práva*. c.d., s. 55.

¹¹² Černý a kol. *Práva zvířat. Filozoficko-právní perspektiva*, c.d., s. 27.

jedinou zemí, ve které je zakázáno experimentování i na nižších primátech jako jsou giboni, je Rakousko.¹¹³

Jedním z hlavních problémů, na který ochránci zvířecích práv narážejí, je hierarchie živočišných druhů. Zřejmě by bylo možné prosadit práva vyvinutých zvířat jako jsou primáti, ale prosadit stejná práva broukům nebo hlemýžďům? Kdybychom vycházeli ze schopnosti daných zvířat cítit bolest a vědomého utrpení, je velmi těžké říci, na jakém stupni vývoje se objevuje.¹¹⁴ Navíc abychom se takových znalostí dobrali, museli bychom bezpochyby zvířata podrobit různým experimentům, což z mého pohledu neladí s původní myšlenkou rovnoprávnosti.

Ráda bych nyní uvedla jeden významný dokument, který se zabýval právy zvířat. V roce 1978 byla ve Francii vyhlášena Všeobecná deklarace zvířecích práv, která uváděla základní obecné principy bez připouštění jakýchkoli výjimek. Vzhledem ke své nejasnosti však rozpoutala široké debaty, až byla nakonec roku 1989 upravena. Článek 6 finální verze této deklarace obsahuje následující dva body:

„1. Pokus na zvířeti, který zahrnuje fyzické nebo psychické utrpení, porušuje jeho práva.

2. Je nutno využívat a systematicky zavádět náhradní metody.“¹¹⁵

Tuto deklaraci jsem uvedla zejména proto, že se může zdát jako správný přístup vedoucí k úspěšným změnám, neboť zvířatům přiznává nějaká práva. Přijaly ji nevládní organizace, které mají silný politický význam, ačkoli nemají žádnou právní závaznost.¹¹⁶ Povšimněte si však, že alespoň co se týká testování na zvířatech, v realitě absolutně nic nezakazuje.

---

¹¹³ *Countries banning non-human ape experimentation*. In Wikipedia [online]. 9.3.2022 [11.4.2022]. Dostupné na <https://en.wikipedia.org/wiki/Countries_banning_non-human_ape_experimentation>.

¹¹⁴ CHAPOUTHIER, Georges. *Zvířecí práva*. c.d., s. 71–74.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 35–44.

¹¹⁶ Černý a kol. *Práva zvířat. Filozoficko-právní perspektiva*. c.d., s. 43.

John Webster v jedné ze svých knih napsal: „Jedním z důvodů, proč hnutí na ochranu zvířat dosáhlo tak málo, je, že požadovalo tak moc.“¹¹⁷ Jeho slova plně chápu. I když je možné, že jejich ideje budou jednoho dne naplněny, zdá se, že jejich cílem je dosáhnout převratných změn ve smyslu „všechno nebo nic“, což někomu může připadat dosti nereálné, alespoň v dnešní společnosti. Na druhou stranu, stejně nereálné se před nedlouhou dobou zdála i rovnoprávnost žen či otroků.

Osobně si nemyslím, že je vyloženě nutné zvířatům pomoci zákonů přiznávat práva nebo status osoby. Spíše v tom vidím potenciální problém, neboť to dle mého názoru může vyvolat velký nesouhlas ze strany veřejného mínění a myslím si, že by to vztah člověka ke zvířeti mohlo velmi zhoršit. I když bychom se ke zvířatům museli chovat humánněji, propast mezi našimi říšemi by se zvětšovala. Možná by se dokonce stalo, že bychom žádné zvíře nemohli chovat jako domácí mazlíčky, a potomci dalších generací by tak se zvířaty téměř nepřišly do styku, což by mohlo mít další negativní důsledky. Jsem toho názoru, že bychom radši měli jít jinou cestou a ukládat lidem povinnosti v jejich zacházení se zvířaty na základě nejen morálky, ale i racionálních důvodů uvedených v argumentech na dalších stranách této práce.

6.3. Argumenty pro testování na zvířatech

Nyní bych ráda představila dva nejčastější a nejsilnější argumenty pro testování na zvířatech prezentované zejména ze strany vědců, ale podporované a chápané také ze strany welfaristů. Podotýkám, že zde záměrně vynechávám argument typu „zvířata jsou tu, aby sloužila člověku“, neboť není dobře obhajitelný, ať se na něj podíváte z jakékoli stránky. Proč to tak je jsme viděli v kapitole 3.1.1.

---

¹¹⁷ WEBSTER, John. *Welfare: životní pohoda zvířat, aneb, Střízlivé kázání o ráji: konstruktivní přístup k problému vlády člověka nad zvířaty*. c.d., s. 10.

6.3.1. Vědecký pokrok

Nelze popřít, že došlo k některým objevům ve vědecké sféře díky pokusům na zvířatech. Mezi to patří například Harveyho výzkum krevního oběhu, objev inzulinu jakožto účinné látky při cukrovce, objevy umožňující otevřené operace srdce, znalosti z lidského imunitního systému,¹¹⁸ objevení způsobů překonání infekčních chorob¹¹⁹ a tak dále. Jedná se proto o nejčastější námitku proti jakémukoli omezení či úplnému zrušení testování na zvířatech.

Testování na zvířatech nám má přinášet jistotou bezpečnosti a účinnosti nových produktů, a navíc se otestované látky či léky používají i ve veterinární medicíně a slouží tak i zvířatům samotným. Dle vědců jsou si zvířata s člověkem biologicky dosti podobná na to, aby nám dalo testování na nich užitečné výsledky. S myši například lidé sdílí nad 98 % DNA.¹²⁰ Psi, mimo jiné druhy zvířat, mohou mít některé nemoci stejně jako lidé, což se týká třeba srdečních chorob či rakoviny.¹²¹

Pravdou je, že účinky inzulinu napomáhající diabetikům byly odhaleny díky pokusům na psech, a tento objev byl v léčbě cukrovky zlomový. Výzkum této nemoci se dále rozšířil na myši a primáty, přičemž v současnosti dochází ke snaze o vynalezení inzulinového injekčního léku, jenž by byl účinný po dobu celého jednoho měsíce a nahradil by tak doteď potřebné každodenní injekce. Vzhledem k tomu, že na světě momentálně s cukrovkou žije asi 415 milionů lidí, objev inzulinu byl jistě značným úspěchem.¹²²

Dokonce i penicilin, lék zejména na bakteriální onemocnění, byl předně podroben testování na myších. Během tohoto testu byla osmi myším vstříknuta smrtelná dávka

---

¹¹⁸ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. c.d., s. 102.

¹¹⁹ KOMÁREK, Stanislav. *Ochlupení bližní: zvířata v kulturních kontextech*. c.d., s. 218.

¹²⁰ *Why animal research?* In Stanford Medicine [online]. [9.4.2022]. Dostupné na <<https://med.stanford.edu/animalresearch/why-animal-research.html>>.

¹²¹ *The importance of animal research*. In National Association for Biomedical Research [online]. [9.4.2022]. Dostupné na <<https://www.nabr.org/biomedical-research/importance-biomedical-research>>.

¹²² *Animal Testing and Research Achievements*. In Foundation for Biomedical Research [online]. Diabetes. [9.4.2022]. Dostupné na <<https://fbresearch.org/medical-advances/animal-research-achievements/>>.

bakterií, přičemž čtyřem z nich byl následně podán i penicilin. Polovina, která byla pouze infikovaná a nedostala lék, zemřela, a druhá polovina obdařená penicilinem přežila. Díky tomu byl penicilin schválen a vypuštěn do světa k užití člověkem,¹²³ načež byly zachráněny miliony lidských, ale i zvířecích životů.¹²⁴

Díky pokusům na zvířatech došlo také k významným změnám v oblasti dětské obrny – jedné z nejhorších a nejděsivějších nemocí 20. století. V roce 1954 tak byla vynalezena první vakcína, jež byla o několik let později s pomocí cca 9 000 opic, 150 šimpanzů, a 133 lidských dobrovolníků nahrazena vakcínou orální. Díky tomu je dnes výskyt dětské obrny z 99 % vymýcen a v roce 2016 byly případy této nemoci zaznamenány pouze v Afganistánu a Pákistánu.¹²⁵

Výzkumy na zvířatech byly krucální i v případě operací srdce, neboť bez zvířat by takové procedury zřejmě nebyly vůbec možné. Veškeré naše znalosti o srdci vychází z experimentů na zvířatech, a to zejména psech, případně na hlodavcích, telatech a prasatech.¹²⁶

Pokusy na zvířatech medicíně pomohly mimo jiné i s výzkumem a následným zavedením transfuzí krve, léčby tuberkulózy, astmatu, zánětu mozkových blan a dalších onemocnění.¹²⁷ Zdá se tedy, že testování na zvířatech lidstvu přineslo mnohá pozitiva, ačkoli nemůžeme vědět, jak by medicína vypadala, kdyby se zvířata k pokusům nikdy nevyužívala. Možná bychom něco objevili o nějakou dobu později, něco možná vůbec. Nejspíš bychom se vyhnuli nějakým katastrofálním chybám. Peter

---

¹²³ *The discovery of penicillin*. In Animalresearch.info [online]. 5.11.2014 [9.4.2022]. Dostupné na <<https://www.animalresearch.info/en/medical-advances/nobel-prizes/the-discovery-of-penicillin/>>.

¹²⁴ *Medical Benefits*. In Speaking of research [online]. [13.4.2022]. Dostupné na <<https://speakingofresearch.com/facts/medical-benefits/>>

¹²⁵ *Animal Testing and Research Achievements*. In Foundation for Biomedical Research [online]. Polio. [9.4.2022]. Dostupné na <<https://fbresearch.org/medical-advances/animal-research-achievements/>>.

¹²⁶ *Animal Testing and Research Achievements*. In Foundation for Biomedical Research [online]. Surgery. [9.4.2022]. Dostupné na <<https://fbresearch.org/medical-advances/animal-research-achievements/>>.

¹²⁷ *Medical Benefits*. In Speaking of research [online]. [13.4.2022]. Dostupné na <<https://speakingofresearch.com/facts/medical-benefits/>>

Singer je toho názoru, že velký rozdíl by byl zejména v tom, že by medicína kladla důraz na zdravý životní styl spíše než na léčbu.¹²⁸

6.3.2. Ekonomické důvody

Dostáváme se k asi nejpodstatnějšímu důvodu, proč se od testování zvířat ještě neupustilo. Ačkoli nejde zcela o argument welfaristů, ráda bych jej uvedla pro pochopení zejména třetí strany – tedy té vědecké.

Kdyby se zrušilo testování na zvířatech a přešlo se čistě k alternativnímu testování, musely by se laboratoře zbavit veškerého svého zařízení a nakoupit zcela nové vybavení. A co více, bylo by nutné také kompletně obměnit personál.¹²⁹ Takové finanční náklady jsou pro výzkumné ústavy neakceptovatelné. Experimentátoři by navíc přišli o práci, a i kdyby ne, neměli by už takové možnosti kariérního růstu.

Dalším aspektem je fakt, že testování na zvířatech přivádí laboratořím velké sumy peněz,¹³⁰ které přichází z kapes občanů díky daním, jimiž jsou výzkumy financovány.¹³¹ Alternativní metody testování však zatím nejsou tolik známé a pravděpodobně by nebyly podporovány vedením výzkumu,¹³² což je hlavní důvod, proč pracovníci ve vědeckých kruzích o alternativních metodách neradi slyší a snaží se testování na zvířatech udržet bez výraznějších regulací.

6.4. Argumenty proti testování na zvířatech

Nyní mi dovoluňte představit protiargumenty, dle kterých je testování na zvířatech chybné, nespolehlivé, neúčinné či nemorální, a proto by se od něj mělo upustit.

---

¹²⁸ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. c.d., s. 102.

¹²⁹ SCHÄR-MANZOLI, Milly a Max KELLER. *Holocaust: pokusy na zvířatech ve Švýcarsku: 150 protokolů ze 60 laboratoří podepsaných badateli, obchod s pokusnými zvířaty a jejich chov, lobby*. c.d., s. 155.

¹³⁰ Tamtéž.

¹³¹ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. c.d., s. 54.

¹³² Tamtéž, s. 84.

6.4.1. Vědecký pokrok

Věda má obrovskou prestiž a s tím spojený respekt lidí, proto se pokrok vědy používá jako hlavní důvod, proč se testování na zvířatech nesmíme vzdát.

Čím dál víc vědců však přiznává skutečnost, že testování na zvířatech spíše brzdí naše poznání nemocí a léčby u lidí.¹³³ Proč tomu tak je? Co se týče medicíny, máme tu „obrovskou sbírku léčiv, ze kterých 90% předepsaných a doporučených je neúčinných, paliativních a škodlivých“¹³⁴. Ortopedické výzkumy trvající více než dvě stě let nevedly k požadovaným výsledkům,¹³⁵ stejně jako výzkumy v dalších oborech. Peter Singer toto vyjádřil jasně: „Mezi desítkami milionů provedených pokusů lze považovat za přínosné pro důležitý lékařský výzkum jen několik z nich.“¹³⁶

Propagovaný je také údajný fakt, že díky testování na zvířatech se úspěšně daří snižovat úmrtnost obyvatel. Uvádí se však přibližný odhad, že od roku 1900 klesla úmrtnost lidí díky výzkumům na zvířatech pouze o 1 až 3,5 %.¹³⁷ To, kolik životů a utrpení stálo za takovými výsledky, nemůže v žádném případě vyrovnat tak nízký přínos pro lidstvo.

V experimentální medicíně bylo také mnohokrát dokázáno, že některé úspěchy a objevy byly lživě označeny za výsledek testování na zvířatech. V realitě ale žádná zvířata při výzkumu použita nebyla a testování na zvířatech se tak falešně dostalo velké slávy.¹³⁸ Dost možná byl tedy argument pozitivního přínosu, který testování na zvířatech vědě přináší, již výrazně zviklaný, ačkoli to běžný občan neví, ale pravdou

---

¹³³ Tamtéž, s. 100.

¹³⁴ SCHÄR-MANZOLI, Milly a Max KELLER. *Holocaust: pokusy na zvířatech ve Švýcarsku: 150 protokolů ze 60 laboratoří podepsaných badateli, obchod s pokusnými zvířaty a jejich chov, lobby.* c.d., s. 162.

¹³⁵ Tamtéž, s. 50.

¹³⁶ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat.* c.d., s. 53.

¹³⁷ BEKOFF, Marc. *Na zvířatech záleží: biolog vysvětluje, proč zacházet se zvířaty s respektem a soucitem.* c.d., s. 151.

¹³⁸ SCHÄR-MANZOLI, Milly a Max KELLER. *Holocaust: pokusy na zvířatech ve Švýcarsku: 150 protokolů ze 60 laboratoří podepsaných badateli, obchod s pokusnými zvířaty a jejich chov, lobby.* c.d., s. 67.

je, že se za pokroky vědy spousta lidí obhajující pokusy na zvířatech schovává a tohoto argumentu se drží, jak může.

6.4.1.1. Jsou pokusy na zvířatech nezbytné?

Stanislav Komárek odhadoval, že až v 90 % případů testování na zvířatech jde o naprosto zbytečné zásahy.¹³⁹ Erazim Kohák dokonce uvedl, že 95 % pokusů je „zbytečných a bezdůvodně krutých“.¹⁴⁰

Jak je to možné? Bylo zjištěno, že kvůli finančním dotacím se spousta již provedených pokusů jednoduše opakuje, aby nějaký výzkum probíhal, když zrovna není co testovat.¹⁴¹ Na procesu ani na výsledku se nic nezmění, tudíž prakticky nemají absolutně žádný význam – samozřejmě kromě získaného financování¹⁴² – a je tak zbytečně trápeno a kolikrát i zabito velké množství zvířat. I sami výzkumníci navíc připouští, že stejný (nebo případně částečně obměněný) pokus byl již mnohokrát proveden. Co víc, většina vědeckých studií končí závěrem, že je potřeba provést další výzkum.¹⁴³ To osobně považuji za jednu z naprosto nepřijatelných činností, která volá po okamžitém zásahu. Druhý, stejně urgentní problém spatřuji v tom, kolik „vědeckých“ pokusů se denně provádí čistě pro zvědavost (např. implantace třetího oka na míchu pulce, odebrání tukové látky obalující nervová vlákna z oka králíka po vstříknutí radioaktivní látky apod.). K čemu takové testování slouží, když nám nepřinese vůbec žádné poznání? Neměli bychom přinejmenším takové praktiky, které absolutně nikam nevedou, okamžitě zastavit?

---

¹³⁹ KOMÁREK, Stanislav. *Ochlupení bližní: zvířata v kulturních kontextech*. c.d., s. 220.

¹⁴⁰ KOHÁK, Erazim. *Zelená svatozář: kapitoly z ekologické etiky*. c.d., s. 42.

¹⁴¹ SCHÄR-MANZOLI, Milly a Max KELLER. *Holocaust: pokusy na zvířatech ve Švýcarsku: 150 protokolů ze 60 laboratoří podepsaných badateli, obchod s pokusnými zvířaty a jejich chov, lobby*. c.d., s. 21.

¹⁴² Tamtéž, s. 56.

¹⁴³ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. c.d., s. 85.

6.4.1.1.1. Alternativní metody

Stále však ale existují pokusy, které smysl nepostrádají. Je pro ně však nutné využití zvířat? Věda již velmi pokročila. V dnešní době máme možnosti zvířata vynechat ze zkoumání lidského těla a jeho nemocí či výrazně zmírnit drastické metody testování.¹⁴⁴ Jednou z takových technik je pěstování lidských či zvířecích tkání v Petriho miskách,¹⁴⁵ jinou například počítačové modelování¹⁴⁶. A jelikož tyto možnosti existují a jsou čím dál snazší a dostupnější, není naše povinnost je co nejvíce prosazovat a rozšiřovat jejich využití?¹⁴⁷

Hlavní nevýhodou alternativních metod je skutečnost, že pokud chceme udržet rychlý rozvoj medicíny a biologie, nemůžeme je použít vždy. Některé pokusy totiž vyžadují provedení na celém organismu, nikoli jen na jeho části. Tyto substituce tedy mohou pokusy na zvířatech pouze doplňovat, ne je úplně nahradit.¹⁴⁸ Opakuji však, že tento fakt je problémem za předpokladu, že nechceme zpomalit vývoj našich vědomostí. Můžeme se tedy ptát, zda uchování rychlého rozvoje znalostí v těchto oborech stojí za každoroční obětování životů milionů zvířat.

6.4.2. Rozdíly mezi lidmi a zvířaty

Chtěla bych teď pominout skutečnost, že při testování jsou zvířata ve velkém stresu, často vyčerpaná či nemocná, což může mít na testování také velký vliv, a zcela objektivně porovnat funkci zvířecího a lidského těla u zdravých jedinců.

---

¹⁴⁴ WEBSTER, John. *Welfare: životní pohoda zvířat, aneb, Střízlivé kázání o ráji: konstruktivní přístup k problému vlády člověka nad zvířaty*. c.d., s. 232.

¹⁴⁵ BIRCH, Charles. *Život se zvířaty : společenství božích tvorů*. c.d., s. 81.

¹⁴⁶ KOHÁK, Erazim. *Zelená svatozář: kapitoly z ekologické etiky*. c.d., s. 56.

¹⁴⁷ WEBSTER, John. *Welfare: životní pohoda zvířat, aneb, Střízlivé kázání o ráji: konstruktivní přístup k problému vlády člověka nad zvířaty*. c.d., s. 232.

¹⁴⁸ CHAPOUTHIER, Georges. *Zvířecí práva*. c.d., s. 97.

Při spoustě pokusech se využívá mozek zvířete. Jak víme, každá polovina mozku člověka zastává jiné funkce. U zvířat jsou si však obě poloviny téměř rovné.¹⁴⁹ Celková anatomie těla zvířete je samozřejmě zcela odlišná od té lidské, a navíc má každé zvíře také jinou odolnost tkání. Zvířata mají dokonce i mnohem odolnější srdce a psychiku, takže mohou zvládnout závažné zákroky, kterým člověk většinou podlehne. Mimo to je i zvířecí imunita silnější než lidská.¹⁵⁰

Vyvolává to tedy otázku, zda jakýkoli poznatek získaný z testování na zvířatech můžeme bez váhání aplikovat na člověka a očekávat stejné účinky. Pozitivní však je, že v některých případech již tuto nespolehlivost sami vědci uznali. Například Ústav pro výzkum cukrovky přestal s pokusy na myších v roce 2006, když tamní pracovníci zjistili, že slinivka břišní u lidí a u hlodavců se liší moc na to, aby získali spolehlivé výsledky.¹⁵¹

Tak či tak, vychází mi z toho jednoduchý závěr – buď jsme si se zvířaty podobní natolik, že bychom jim neměli působit trápení fyzické ani psychické a testování na nich tedy zcela zakázat či alespoň výrazně regulovat, aby na zvířata nemělo žádný negativní dopad, nebo si se zvířaty nejsme podobní téměř vůbec, a nemá tedy smysl na nich cokoli testovat, neboť jakékoli výsledky budou zcestné. Na to bych nyní ráda navázala spolehlivostí výsledků testování na zvířatech.

6.4.3. Spolehlivost výsledků

Každý rok zemře na vedlejší účinky léků vydaných na základě testování na zvířatech přes 100 000 lidí.¹⁵² Americká studie z roku 2015 ukázala, že 95 % všech léků, které byly na základě testování na zvířatech uznané za bezpečné, při aplikování na člověka selhalo. Nespolehlivost výsledků testování na zvířatech tak mohla stát

---

¹⁴⁹ SCHÄR-MANZOLI, Milly a Max KELLER. *Holocaust: pokusy na zvířatech ve Švýcarsku: 150 protokolů ze 60 laboratoří podepsaných badateli, obchod s pokusnými zvířaty a jejich chov, lobby.* c.d., s. 33.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 64–65.

¹⁵¹ BEKOFF, Marc. *Na zvířatech záleží: biolog vysvětluje, proč zacházet se zvířaty s respektem a soucitem.* c.d., s. 144.

¹⁵² Tamtéž.

desítky tisíc lidí zdraví či dokonce život, nemluvě o promrhaných životech miliard zvířat.¹⁵³ Bylo také zjištěno, že velké množství (zřejmě 60 %¹⁵⁴) nemocí bylo zapříčiněno užíváním léků vzniklých testováním na zvířatech.¹⁵⁵ Následkem užití některé z „léčivých látek“ byly desetitisíce lidských obětí – a to nejen nemocných jedinců, ale i jinak zdravých lidí snažících se vyléčit si běžné nachlazení.¹⁵⁶

Existují i případy, kdy má látka při testování na zvířata vliv negativní, ale člověku nijak neuškodí. Například morfin u myši způsobuje zuřivost, inzulin způsobuje u mláďat některých hlodavců deformity a penicilin je jedovatý pro morčata.¹⁵⁷ Je tak možné, že lidstvo přišlo o nějaké velmi účinné látky jen proto, že při testování na zvířatech selhaly.

Nemám v plánu vyjmenovávat všechny léky, které měly po aplikaci na člověka fatální následky, neboť je jich spousta a vydalo by to na práci samu o sobě. Například jen v oblasti psychiatrie byla v minulosti po testování na zvířatech zavedena řada léků, která nejen že člověka nevléčila, ale naopak jeho stav zhoršila.¹⁵⁸ Ráda bych však uvedla pár méně známých případů.

Po úspěšném testování na zvířatech byly například vyvinuty léky z látek, které měly léčit revmatická onemocnění. Místo toho však u lidí zapříčinily rakovinu, slabozrakost, blokaci ledvin, astma a další obtíže. V případě užití kortisonu (což bylo pro danou léčbu typické) bylo výsledkem naopak vyvolání těžké formy revmatu, zhoršení artritických obtíží a bakteriální záněty kloubů. Asi před 40 lety došlo

---

¹⁵³ Farm Transparency Project. *Dominion (2018) – full documentary [Official]*. In Youtube [online]. 10. 10. 2018 [8. 1. 2022]. Dostupné na <https://www.youtube.com/watch?v=LQRAfJyEsko&ab_channel=FarmTransparencyProject>. Čas 1:43:20–1:43:50.

¹⁵⁴ SCHÄR-MANZOLI, Milly a Max KELLER. *Holocaust: pokusy na zvířatech ve Švýcarsku: 150 protokolů ze 60 laboratoří podepsaných badateli, obchod s pokusnými zvířaty a jejich chov, lobby*. c.d., s. 105.

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 79.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 93.

¹⁵⁷ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. c.d., s. 70.

¹⁵⁸ SCHÄR-MANZOLI, Milly a Max KELLER. *Holocaust: pokusy na zvířatech ve Švýcarsku: 150 protokolů ze 60 laboratoří podepsaných badateli, obchod s pokusnými zvířaty a jejich chov, lobby*. c.d., s. 35.

následkem tohoto pochybení ke katastrofálním výsledkům, kdy při snaze léčit revmatická onemocnění úspěšně otestovanými látkami zemřelo 10 000 lidí.¹⁵⁹

Jiným příkladem je historie transplantací. Chirurgické postupy transplantace (což je mimochodem opět metoda odstraňující pouze následky nemoci a nikoli její příčinu) různých orgánů získané díky pokusům na zvířatech byly po aplikaci na člověka tragické, neboť měly téměř nulovou úspěšnost. Dle profesora jménem Giulio Tarro v této oblasti došlo ke změně až po využití i jiných výzkumných metod nezahrnujících zvířata (např. autopsie na zemřelých) a po rozšíření vědomostí z imunologie, díky čemuž se podařilo dosáhnout vysokého procenta přeživších transplantace srdce.¹⁶⁰

V minulosti selhaly i testy smrtelné dávky (LD50). Po zavedení jedu nazvaným herbicid paraquat, který hubí plevel, zemřelo přes 400 lidí, jelikož smrtelná dávka pro člověka byla 30x nižší než u testovaných krys.¹⁶¹

Podobných případů se stalo spoustu, a nešlo jen o praktická využití. I v případě testování na zvířatech pro teoretické hypotézy „jejich aplikovatelnost na člověka je malá až nulová“.¹⁶²

Ví se také, že pokud se zopakuje stejný pokus na stejném druhu zvířat a třeba i ve stejné laboratoři, výsledky mohou být vždy odlišné. Tento fakt se však na veřejnost (zejména kvůli financování) nedostane.¹⁶³ Jak moc tedy můžeme důvěřovat jakýmkoli produktům či teoriím vzniklým na základě testování na zvířatech? Zdá se, že důvěra v tyto procedury není zcela na místě.

---

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 74–75.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 62–63.

¹⁶¹ BEKOFF, Marc. *Na zvířatech záleží: biolog vysvětluje, proč zacházet se zvířaty s respektem a soucitem*. c.d., s. 143–144.

¹⁶² KOMÁREK, Stanislav. *Ochlupení bližní: zvířata v kulturních kontextech*. c.d., s. 220.

¹⁶³ SCHÄR-MANZOLI, Milly a Max KELLER. *Holocaust: pokusy na zvířatech ve Švýcarsku: 150 protokolů ze 60 laboratoří podepsaných badateli, obchod s pokusnými zvířaty a jejich chov, lobby*. c.d., s. 94.

6.4.4. Morální důvody

Souhlasím s Peterem Singerem v tom, že neexistuje žádný profesionální filozof, který by v pokusech na zvířatech neviděl morální otázky.¹⁶⁴

John Webster je toho názoru, že zvířata mohou mít pocity a mohou myslet, i když necítí a nemyslí úplně stejně jako lidé.¹⁶⁵ Neměli bychom snad už proto brát v potaz jejich pocity a zájmy? Ale velmi se mi líbilo zejména jeho následující podání: „(...) *zvířeti nezáleží na tom, co my cítíme, ale na tom, co děláme.*“¹⁶⁶ Je tedy zcela lhostejné, zda vědec při provádění Draizeho testu na pokusném králíkovi sám trpí a je mu králíka líto. Králíkovu bolest tento fakt nijak nezmiří – nebude vědět, že vědec působí bolest a strasti proti svému osobnímu přesvědčení, bude si jen uvědomovat, že mu ubližuje.

Nelze navíc popřít skutečnost, že jakékoli testy (Draizeovy, LD50, ozařování apod.) prováděné na člověku by nám řekly mnohem více než testy na zvířatech. Do toho už by ale u většiny obyvatel vstoupila morálka. Nejvíce akceptovanou možností pro pokusy by byli mentálně postižení lidé bez rodinných příslušníků, neboť takové osoby jsou v podstatě na mentální úrovni zvířete. Přesto je těžké si představit, že by vědcům prošlo bez námitek provádět výše zmíněné hrůzné pokusy jako krmení takových lidí velkými dávkami čističe na podlahy. Proč tedy nejsou považovány tyto testy za tak pohoršující, když se provádí na zvířatech? Odpověď je jednoduchá – kvůli zažité druhové nadřazenosti. Mezi takovými lidmi a zvířaty totiž rozdíl prakticky neexistuje.¹⁶⁷

---

¹⁶⁴ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. c.d., s. 87.

¹⁶⁵ WEBSTER, John. *Welfare: životní pohoda zvířat, aneb, Střízlivé kázání o ráji: konstruktivní přístup k problému vlády člověka nad zvířaty*. c.d., s. 27.

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 241.

¹⁶⁷ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. c.d., s. 93–94.

6.4.4.1. Jsou zvířata schopná trpět?

Na úvod této kapitoly bych ráda představila jeden z nejvýznamnějších a nejcitovanějších prohlášení v díle Úvod k principům morálky a práva, jehož autorem je Jeremy Bentham:

„Otázkou není – Mohou *myslet*? – nebo – Umějí *mluvit*? – ale – Mohou *trpět*?“¹⁶⁸

Díky spoustě vědeckých studií již bylo mnohokrát dokázáno, že zvířata dokáží myslet a rozhodovat se, mají svou řeč i paměť, nesmírně vyvinuté smysly (v mnoha případech i více vyvinuté než sám člověk), a ano – dokonce i schopnost pociťovat různé emoce, včetně vnímání bolesti a utrpení.¹⁶⁹ Tyto schopnosti již nelze vědecky ani filozoficky popřít. A jak by někdo mohl morálně ospravedlnit považování bolesti u zvířat za méně důležitou než u lidí?¹⁷⁰

Podle Petera Singera by měla být právě míra vnímání hranicí zájmů u ostatních. Stanovení této hranice na základě inteligence, uvědomování si sebe sama či schopnosti rozvinuté řeči není obhajitelné, stejně tak se mohla stanovit třeba na základě barvy kůže. Navíc by se v takovém případě mohly provádět stejně kruté (a smrti často končící) pokusy na malých dětech a mentálně zaostalých lidech, které zvířata v lecčem předčí.¹⁷¹ A existuje vysoká pravděpodobnost, že si zvířata své chování uvědomují. Lidé, kteří zkoumají chování zvířat, jim vědomí přisuzují, a jejich argumenty vedou k závěru, že zvířata mají vědomí jako člověk.¹⁷²

Zpočátku mne zaráželo, jak je možné, že vědci praktikující dané pokusy tento fakt při své práci dokážou ignorovat. Není žádná možnost, že by si jej nebyli vědomi, a ačkoli bezpochyby existují necitliví experimentátoři, jistě takoví nemohou být všichni. Pak jsem ale zjistila, že ve vědci jsou již jako studenti učeni zvířata prostě objektivizovat. Například aby bylo zabráněno jakékoli citové vazbě, zvířata se

---

¹⁶⁸ citováno u: SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. c.d., s. 218.

¹⁶⁹ ČEJKA, Jan. Předmluva. IN *Jejich jest království : výbor z knih o etickém chování vůči zvířatům a jejich osudu*. Sestavil Jan Čejka, přeložil Viktor Faktor. Vyd. 1. Praha: Práh. 2005, s. 5–6. ISBN 80-7252-112-8.

¹⁷⁰ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. c.d., s. 30.

¹⁷¹ Tamtéž, s. 24, 31.

¹⁷² BIRCH, Charles. *Život se zvířaty : společenství božích tvorů*. c.d., s. 49, 51.

nepojmenovávají, ale číslují. Je pak zřejmě jednodušší opomenout skutečnost, že jde o živé bytosti, a ne o pouhé věci.¹⁷³ Věřím, že když je tomuto postoji člověk učen po dobu tolika let, vybuduje si jakousi odolnost vůči zvířecím projevům utrpení, ale i přesto nejsem schopna pochopit tak velkou míru jejich ignorance.

Shrnutu slovy Johna Webstera: „zvířata si uvědomují, jak se cítí; a záleží jim na tom“.¹⁷⁴ A jestliže máme jejich životy ve svých rukách, je naší odpovědností na tuto skutečnost dbát a na základě toho jednat.

7. Zákony

Aby bylo nekruté chování lidí ke zvířatům garantováno, musí být uloženo zákonem. Dvěma hlavními předchůdci snah o ochranu zvířat zákonem byli Jeremy Bentham a Arthur Schopenhauer.¹⁷⁵

Zákonů zahrnující ochranu zvířat stále přibývá a zdají se být přísnější. Jde o jakýsi první krok v tomto boji, neboť se alespoň dosáhlo toho, že si člověk nemůže se zvířetem dělat úplně cokoli se mu zlíbí.¹⁷⁶ Zákony upravující pokusy na zvířatech však ve většině případů nejsou nijak zvlášť omezující, a co víc, nejsou jednoznačné, a vivisektorům tedy umožňují různé výjimky. Důležité je, že regulační zákony pokusů na zvířatech vychází z přesvědčení, že takové pokusy jsou z vědeckého či lékařského hlediska nutné.¹⁷⁷

---

¹⁷³ BEKOFF, Marc. *Na zvířatech záleží: biolog vysvětluje, proč zacházet se zvířaty s respektem a soucitem*. c.d., s. 23.

¹⁷⁴ WEBSTER, John. *Welfare: životní pohoda zvířat, aneb, Střízlivé kázání o ráji: konstruktivní přístup k problému vlády člověka nad zvířaty*. c.d., s. 241.

¹⁷⁵ CHAPOUTHIER, Georges. *Zvířecí práva*. c.d., s. 32.

¹⁷⁶ Tamtéž, s. 59–60.

¹⁷⁷ SCHÄR-MANZOLI, Milly a Max KELLER. *Holocaust: pokusy na zvířatech ve Švýcarsku: 150 protokolů ze 60 laboratoří podepsaných badateli, obchod s pokusnými zvířaty a jejich chov, lobby*. c.d., s. 145–146.

7.1. Česká republika

Státy patřící pod **Evropskou unii**, do které Česká republika patří, podepsaly v roce 1999 Amsterdamskou smlouvu přiznávající zvířatům status citících bytostí.¹⁷⁸

V listopadu roku 1986 (s platností od roku 1991¹⁷⁹) byla navíc přijata Evropská konvence o ochraně obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely. Ta zaručuje zamezení zbytečného opakování stejného pokusu, omezení počtu zvířat pro pokusy, zvýšení péče o pokusná zvířata a ušetření zbytečné bolesti, stresu a trvalých poškození zvířat.¹⁸⁰

Co se týká samotné **České republiky**, Česká národní rada zde roku 1992 vydala zákon na ochranu zvířat proti týrání, který byl následně ještě upraven v letech 1993 a 1997. Tento zákon zvířatům přiznává schopnost cítit bolest, ač na různém stupni, a z tohoto důvodu přiznává, že si zasluhují ochranu, péči a pozornost lidí.¹⁸¹

„Obě legislativy (evropská konvence o ochraně obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely a český zákon na ochranu proti týrání – pozn. autorky BP) obsahují povinnost použít alternativní metodu místo pokusu na zvířeti vždy, když je schválena a k dispozici. Nicméně v praxi je toto ustanovení vykládáno různými způsoby, a jsou tak schvalovány i pokusy, k nimž existuje plnohodnotná alternativa. Navíc nedodržení tohoto ustanovení není v současnosti nijak postihováno. Kromě povinnosti upřednostnit alternativu před pokusem na zvířeti legislativa neobsahuje výraznější omezení pokusů na zvířatech, s výjimkou pokusů na lidoopech, testování kosmetiky (...) a vojenské munice.“¹⁸²

Dnes je v České republice již kompletně zakázáno testování na lidoopech, i když s výjimkou testování vážných lidských nemocí, a také testování kosmetických

---

¹⁷⁸ BEKOFF, Marc. *Na zvířatech záleží: biolog vysvětluje, proč zacházet se zvířaty s respektem a soucitem*. c.d., s. 50.

¹⁷⁹ Černý a kol. *Práva zvířat. Filozoficko-právní perspektiva*. c.d., s. 43.

¹⁸⁰ OPPOVÁ, Alice a Petr VAČKÁŘ. *Hlas pro němou tvář*. c.d., s. 58.

¹⁸¹ Tamtéž, s. 63.

¹⁸² *Pokusy na zvířatech*. In Svoboda zvířat [online]. [16. 3. 2020]. Dostupné na <<http://www.pokusynazviratech.cz/pokusy-na-zviratech.htm>>

výrobní, které však nezahrnují drogerijní zboží.¹⁸³ V roce 2013 také přibyl zákaz dovozu i prodeje nové kosmetiky testované na zvířatech, a to bez výjimek. Tato změna znamenala ohromný úspěch vydobytý po 23 letech bojů Evropské koalice za ukončení pokusů na zvířatech.¹⁸⁴ Z mého pohledu je ale zdejší ochrana laboratorních zvířat stále velmi benevolentní a nedostatečná, a máme tedy velký prostor pro zlepšení.

7.2. Ostatní státy

Ve Spojených státech amerických by měl testování na zvířatech ovlivňovat především zákon na ochranu dobrých životních podmínek zvířat (tzv. Animal Welfare Act). Bohužel jsou jeho regulace nedostatečné, neboť chrání asi 1 % všech laboratorních zvířat v zemi.¹⁸⁵ Tento zákon je doplněn tzv. „Politikou veřejného zdravotnictví pro humánní péči a používání laboratorních zvířat“, jež chrání veškeré obratlovce používané ve výzkumu financovaném veřejnou zdravotní službou.¹⁸⁶ Ku příkladu testování kosmetiky v USA není dle zákona nutné, ale přesto jej spousta společností nadále provádí.¹⁸⁷ Důležité je i zmínit, že tamní zákon zvířata stále považuje jako majetek sloužící pouze pro lidský užitek. Z tohoto důvodu je dost nepravděpodobné, že by mohla mít významnou právní ochranu.¹⁸⁸ I přesto se zde v 70. letech 20. století objevuje nová a unikátní snaha právníků zvířata zastupovat, což vedlo k myšlenkám o přisouzení právní subjektivity zvířatům a uznání jejich přirozených práv.¹⁸⁹

---

¹⁸³ Tereza Deáková. *Živočišné suroviny IV. díl – Testování na zvířatech: Nutné zlo, nebo krutý přežitek?* In Econe [online]. 6.8.2019 [6.4.2022]. Dostupné na <<https://www.econe.cz/blog/zivocisne-suroviny-iv-dil-testovani-na-zviratech/>>.

¹⁸⁴ Svoboda zvířat. *Pokusy na zvířatech*. [online]. [6.4. 2022]. Dostupné na <<http://www.pokusynazviratech.cz/konec-krute-kosmetiky-v-evrope.htm>>.

¹⁸⁵ BEKOFF, Marc. *Na zvířatech záleží: biolog vysvětluje, proč zacházet se zvířaty s respektem a soucitem*. c.d., s. 31.

¹⁸⁶ National Research Council. *Science, Medicine, and Animals*. Washington (DC): National Academies Press (US), 2004, s 29-34. ISBN 978-0-309-08894-7.

¹⁸⁷ BEKOFF, Marc. *Na zvířatech záleží: biolog vysvětluje, proč zacházet se zvířaty s respektem a soucitem*. c.d., s. 142.

¹⁸⁸ Tamtéž, s. 53.

¹⁸⁹ Černý a kol. *Práva zvířat. Filozoficko-právní perspektiva*. c.d., s. 43–44.

Ve **Velké Británii** existuje podstatně rozšířenější omezení pro pokusy, neboť tam veškeré pokusy musí být předem povoleny ministerstvem vnitra, přičemž dochází ke zvážení možných vedlejších účinků na zvíře oproti užitku experimentu.¹⁹⁰ Britská legislativa byla významně ovlivněna zejména některými britskými mysliteli, mezi které patřil Jeremy Bentham, John Stuart Mill a nepřímou také Jean Jack Rousseau, kteří zastávali názor, že zvířata mají právo na ochranu vzhledem k jejich schopnosti trpět a rozum by v takovém případě neměl hrát žádnou roli.¹⁹¹ První významný zlom v oblasti testování na zvířatech se v Anglii stal roku 1876, kdy tamní vláda přijala Antivivisekční zákon, který zakazoval provádění některých bolestivých experimentů. I zde existovaly výjimky, ale i ty musely splňovat zákonem daný účel, jako např. rozšíření fyziologických poznatků či prodloužení lidského života. Každý experimentátor musel také předem dostat speciální licenci opravňující dané osoby k vykonání oné činnosti.¹⁹² Zdá se tedy, že Anglie byla oproti zbytku světa v tomto ohledu napřed. V roce 1997 pak byly v Británii oficiálně zakázány pokusy na zvířatech ve výzkumech tabákových výrobků, o rok později také testování kosmetických produktů včetně samostatných složek pro jejich výrobu, a v roce 2015 nově přibyl zákaz testování výrobků pro domácnost.¹⁹³ Po ukončení členství Velké Británie v Evropské unii se v posledních letech diskutuje, zda se některé zákazy nezruší; v jednání je zejména testování složek pro kosmetické produkty. Zatím však nic nebylo definitivně rozhodnuto.¹⁹⁴

Také další vyspělé státy, jako například **Austrálie** či **Švédsko**, mají stanovené větší regulace, a dokonce v komisi rozhodující o provedení pokusu musí sedět i nezávislí laici se zájmem o zvířata.¹⁹⁵

---

¹⁹⁰ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. c.d., s. 90.

¹⁹¹ KOMÁREK, Stanislav. *Ochlupení bližní: zvířata v kulturních kontextech*. c.d., s. 206.

¹⁹² Černý a kol. *Práva zvířat. Filozoficko-právní perspektiva*. c.d., s. 40.

¹⁹³ *UK Animal Research Statistics*. In Speaking of Research [online]. [10.4.2022]. Dostupné na <<https://speakingofresearch.com/facts/uk-statistics/>>

¹⁹⁴ Julia Wray. *Will the UK follow the EU in enforcing animal tests on some cosmetic ingredients?* In Cosmetics Business [online]. 11.8.2021 [10.4.2022]. Dostupné na <https://www.cosmeticsbusiness.com/news/article_page/Will_the_UK_follow_the_EU_in_enforcing_animal_tests_on_some_cosmetic_ingredients/178495>.

¹⁹⁵ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. c.d., s. 89.

Celkově je ve světě již poměrně rozšířený především zákaz testování kosmetických produktů; mimo členské státy Evropské unie platí například v Izraeli, Turecku, Indii, Jižní Koreji či na Novém Zélandu. Stejným směrem postupně směřuje také USA, Austrálie, Japonsko, Rusko, Kanada a některé státy jižní Ameriky.¹⁹⁶ A jak jsem zmínila v kapitole 6.2., ve 29 státech světa již bylo zcela zakázáno také experimentování na vyšších primátech. Tato omezení mají pro pokrok kupředu velký význam.

8. Situace dnes

Téma využívání zvířat není opomináno, naopak se povědomí o této problematice stále rozšiřuje a dostává se i do povědomí dnešní mladé generace. Mohli jsme si všimnout, že zejména v průběhu posledních desítek let se někteří lidé snažili (a stále snaží) na naléhavost a důležitost situace upozornit a současně změnit systém ve své zemi. Někde se to daří více, někde méně, avšak nikde na světě se zvířatům prozatím nedostalo úplné svobody od utrpení. Jak moc jsme se ale ve svém smýšlení a zejména jednání posunuli?

8.1. Vztah lidí a zvířat

Žijeme ve společnosti, kde je kontakt se zvířaty běžnou součástí života. Většina lidí má nebo někdy měla domácího mazlíčka, který jim život obohatil v nejednom směru. Při procházce v lese narazíme na divoká zvířata a při návštěvě zoologické zahrady se můžeme setkat s exotickými druhy. Lidský svět tedy není od toho zvířecího nijak oddělen. Žijeme pospolu a své životy vzájemně ovlivňujeme. Je to tak ale správně?

---

¹⁹⁶ Tereza Deáková. *Živočišné suroviny IV. díl – Testování na zvířatech: Nutné zlo, nebo krutý přežitek?* In *Econea* [online]. 6.8.2019 [6.4.2022]. Dostupné na <<https://www.econea.cz/blog/zivocisne-suroviny-iv-dil-testovani-na-zviratech/>>.

Komárek věřil, že nejlepší cestou ven z této problematiky je vztah ke zvířatům vůbec nemít, nechat je žít si své životy a zachovat si odstup.¹⁹⁷ S jeho pohledem se bohužel sžít nedokáží – když narazíte na ulici na opuštěného psa, promrzlou kočku nebo třeba na ptáka se zlomeným křídlem, bylo by opravdu správné je nechat, kde jsou? Neodvést psa mimo nebezpečí silnic a sjednat mu milující domov, nevzít kočku do tepla a poskytnout jí výživu, neodnést ptáka k veterináři? Bylo by správné je nechat zahynout, když jim můžeme pomoci? Zda o životě zvířat kompletně rozhodovat, částečně do něj zasahovat, nebo se od něj zcela distancovat je otázka, která by jistě rozpoutala široké debaty. Já osobně bych volila střední cestu – nechat zvířata žít volně a běh jejich života ovlivňovat pouze v případě, že jim tak nepochybně pomůžeme. Pro mne jde o jediné východisko, které mi z morálního hlediska připadá správné.

Mezi lidmi se mimo jiné objevila opodstatněná myšlenka, že páčání jakékoli krutosti na zvířeti vede k páčání krutostí na lidech. Když si vzpomeneme na to, co se dělo v Německu za druhé světové války, nelze si spojitostí nevšimnout. Nacisté podle nim „podřadným“ lidem přisoudili status zvířete, a tak s nimi také zacházeli.¹⁹⁸ S názorem, že násilí ke zvířatům vede k násilí mezi lidmi, nesouhlasil například Stanislav Komárek; dle něj jde o na sobě víceméně nezávislé aspekty. Argumentoval především výjimkami, mezi které patřilo například nacistické Německo či Aztéky, přičemž příslušníci těchto vůči lidem násilných skupin měli velmi kladný vztah ke zvířatům¹⁹⁹ – i na to však existují protichůdné názory, ale to teď není podstatné. Tuto analogii jsem ale uvedla zejména z toho důvodu, že vedla spoustu lidí, kterých se hrůzy druhé světové války dotkly, k přeměně svých názorů díky zvýšenému soucitu a jejich velká část začala prosazovat lepší zacházení se zvířaty,²⁰⁰ což dle mého názoru velmi přispělo k následnému vývoji situace.

Myslím si, že již pomalu začínáme být na cestě k lepší budoucnosti, neboť se postupně rozšiřují faktické informace o tom, jak to ve světě reálně funguje. I když

---

¹⁹⁷ KOMÁREK, Stanislav. *Ochlupení bližní: zvířata v kulturních kontextech*. c.d., s. 205.

¹⁹⁸ PATTERSON, Charles. *Věčná Treblinka: ve vztahu ke zvířatům jsme všichni nacisté*. c.d., s. 107.

¹⁹⁹ KOMÁREK, Stanislav. *Ochlupení bližní: zvířata v kulturních kontextech*. c.d., s. 204.

²⁰⁰ PATTERSON, Charles. *Věčná Treblinka: ve vztahu ke zvířatům jsme všichni nacisté*. c.d., s. 131.

jsme k tomu dle mého názoru dospěli velmi pozdě, máme nakročeno k tomu přestat „být ke zvířatům nacisty“²⁰¹, jak naše chování trefně popsal Isaac Bashevis Singer. Někteří lidé, a není jich zas tak málo, se již odmítli jakkoli účastnit násilí prováděného na zvířatech – nejedí živočišné produkty, nekupují si žádné výrobky testované na zvířatech a podobně. Když společnými silami dokážeme změnit společenský pohled na propast mezi světem lidí a zvířat, můžeme za pár desítek let žít v mnohem transparentnějším a mírumilovnějším světě. Největší problém vidím v těch osobách, které realitu znát jednoduše nechtějí a preferují žít v blažené nevědomosti.

8.2. Testování na zvířatech

Viděli jsme, že se testování na zvířatech zejména v průběhu posledních 60 let postupně regulovalo. I tak bychom se tím však neměli nechat zmást a věřit, že největší krutosti bylo zabráněno. Zákony jsou děravé, ve většině zemí nefungují téměř žádné instituce přísně dohlížející nad zacházením se zvířaty v laboratořích a druhová nadřazenost stále ovládá naše myšlení. Je dost možné, že se za zdmi vědeckých institucí dějí stále stejné hrůzy jako v minulém století. Ráda bych také podotkla, že nejde o problém jen západních zemí, jak by se z mé práce mohlo zdát. Soustředila jsem se na tuto část světa zejména proto, že je nám bližší, a tamní státy by měly navíc patřit mezi ty vyspělejší. Ale jak napsal Stanislav Komárek:

„I dálnévýchodní chirurgie se v experimentální činnosti zastaví před máločím a odpor proti pokusům na zvířatech v této oblasti je malý, a to i v jinak dosti ‚europeizovaném‘ Japonsku. Čínský vztah k zvířatům i lidem se vyznačuje z našeho hlediska jakousi bezpředsudečností, nejlépe charakterizovanou starým čínským úslovím ‚Když pochytili všechny křepelky, snědli i honícího psa‘.“²⁰²

Zrušení či přísné omezení testování na zvířatech je běh na dlouhou trať, pokud se ho dá vůbec dosáhnout. Plně souhlasím s Peterem Singerem, který zastává názor, že

---

²⁰¹ Citováno u: PATTERSON, Charles. *Věčná Treblinka: ve vztahu ke zvířatům jsme všichni nacisté.* c.d., s. 169.

²⁰² KOMÁREK, Stanislav. *Ochlupení bližní: zvířata v kulturních kontextech.* c.d., s. 81.

pokusy je možné ukončit pouze krok za krokem, ne naráz. Tomu napomůžou různé reformy, které budou postupně ovlivňovat smýšlení obyvatel a dosahovat menších vítězství. Čím víc lidí v obchodě odmítne kosmetický produkt testovaný na zvířatech a sáhne radši po produktu vyvinutém díky alternativnímu testování, čím víc studentů medicíny odmítne účastnit se pokusů na zvířatech, čím víc se o tomto problému bude mluvit a čím víc lidí se informuje a změní své postoje a chování, tím více a rychleji se přiblížíme k onomu vytouženému cíli spočívajícím v mírumilovnějším světě.²⁰³

8.3. Organizace bojující proti testování na zvířatech

Zejména díky existenci organizací, které denně bojují o změnu v současných systémech, si naše chování vůči zvířatům uvědomujeme stále více.²⁰⁴

Vůbec první organizace na světě hájící blaho zvířat, Společnost proti krutosti vůči zvířatům, byla založena Arthurem Broomem v roce 1824. Tato společnost vycházela z křesťanských ideálů a snažila se o to, aby se soucit přenesl z lidí také na zvířata. Nutno podotknout, že trvalo téměř dva tisíce let, než si lidé na západě uvědomili, že je krutost ke zvířatům špatná, a chtěli s tím něco udělat.²⁰⁵

Nyní ve většině zemí funguje přinejmenším jedna velká fungující organizace na ochranu zvířat. V USA existuje Americká společnost pro prevenci krutosti na zvířatech, Americká humánní asociace a Humánní společnost Spojených států. Ve Velké Británii je proslulá Královská společnost pro prevenci krutosti na zvířatech.²⁰⁶ Žádná organizace není zbytečná a někdy se jejím členům podaří dosáhnout větších či menších úspěchů, které však mohou zásadně ovlivnit vývoj dalších pokroků. Například Hnutí proti vivisekci dosáhlo velkého vlivu na životní pohodu zvířat používaných pro vědecké účely. Ačkoli se jeho zastáncům nepodařilo prosadit úplný zákaz pokusů na zvířatech, zasloužili se alespoň o to, že nyní vědci více přemýšlejí o

---

²⁰³ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. c.d., s. 104.

²⁰⁴ GOODALLOVÁ, Jane. Předmluva. IN BEKOFF, Marc. *Na zvířatech záleží: biolog vysvětluje, proč zacházet se zvířaty s respektem a soucitem*. c.d., s. 15–16.

²⁰⁵ BIRCH, Charles. *Život se zvířaty: společenství božích tvorů*. c.d., s. 48.

²⁰⁶ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. c.d., s. 231.

tom, co dělají.²⁰⁷ To mohlo zabránit nějakému zbytečnému utrpení a šlo o velký pokrok, který uspokojil nejen welfaristy.

Věci se daly do pohybu zejména od roku 1988, kdy v USA několik velkých (zejména kosmetických) společností začalo financovat výzkum alternativních metod. Některé firmy, jako např. Avon nebo Procter & Gamble, alternativy tehdy samy začaly využívat, a tak pokusy na zvířatech ve svých laboratořích omezily. Díky pokrokům v kosmetickém průmyslu se k využívání alternativních metod pro testy toxicity přiblížila i další odvětví průmyslu. A to vše zejména díky tlaku tamních aktivistů.²⁰⁸

Protest tedy není v žádném případě zbytečný. Jeden z důvodů, proč ale tyto organizace dříve nedosahovaly převratných změn, je fakt, že byly zakládány jako dobrovolné organizace. Ačkoli s sebou tento status nese svá pozitiva, jeho podmínkou je, že se organizace nebude angažovat v politických aktivitách. Politické akce se zde však zdají být jedinou možností, jak dosáhnout zrušení systematické krutosti páchané na zvířatech. V 90. letech 20. století ale začaly vznikat desítky nových a radikálnějších skupin, které přinesly velký potenciál rozšířit povědomí občanů o krutostech skrytých za zdmi laboratoří, farem, cirkusů či zoologických zahrad.²⁰⁹

---

²⁰⁷ WEBSTER, John. *Welfare: životní pohoda zvířat, aneb, Střízlivé kázání o ráji: konstruktivní přístup k problému vlády člověka nad zvířaty*. c.d., s. 230.

²⁰⁸ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. c.d., s. 71–72.

²⁰⁹ Tamtéž, s. 232–233.

9. Závěr

V úvodu této práce jsem si stanovila za cíl zodpovědět otázku, zda můžeme experimentování na zvířatech pokládat za oprávněné či nikoli, a jaké argumenty se dají použít na obhajobu obou stanovisek. Věřím, že argumenty podporující i vyvracující oprávněnost pokusů na zvířatech se mi podařilo představit a po jejich zhodnocení jsem došla jsem k závěru, že testování na zvířatech je neobhajitelné nejen z etické stránky, ale vzhledem k nevelké úspěšnosti výsledků není plně obhajitelné ani ze stránky vědecké.

Proč se tedy testování na zvířatech stále provádí bez většího odporu veřejného mínění? Důvodů existuje několik. V první řadě se testování na zvířatech obhájí tím, že bez něj by byl **vědecký pokrok** nemožný, a slouží tak našim zájmům, našemu zdraví a bezpečnosti. Vědci mají velkou autoritu a většinu lidí proto nenapadne taková prohlášení zpochybňovat. Dalším důvodem je, že se tyto kruté praktiky úspěšně skrývají před očima lidí, a většina z nás kvůli tomu nemá ani tušení, co se za zdmi vědeckých pracovišť odehrává. **Chybí zde transparentnost**. A když už nějaké informace uniknou a na veřejnost se dostane drsná realita, drtivá většina lidí **odmítá znát pravdu** – nechtějí se informovat, protože by je to zneklidnilo, a radši si zvolí komfort v ignoranci. Souhlasím s Erazimem Kohákem v názoru, že je čiré pokrytectví oplývat své domácí mazlíčky láskou a zároveň odmítat informace, odkud se vzalo maso na talíři nebo jak se vyvinuly léky, které daný člověk bere.²¹⁰ Ale za největší příčinu neustálého testování na zvířatech můžeme zřejmě označit **druhovou nadřazenost**. Dokud ta nebude odmítnuta a společností zcela zavržena, nejspíš se nemáme šanci pohnout z místa.

Ale znamená to, že nemá smysl snažit se tento systém změnit? V žádném případě! Různé organizace a aktivistické skupiny již dosáhly mnoha úspěchů, které znamenaly krok vpřed. Měli bychom tedy aktivně vyžadovat radikální ukončení všeho testování na zvířatech na základě odmítnutí druhové nadřazenosti a formou jasných zákonů bez výjimek, které budou obsahovat zároveň přísné sankce za jejich porušení. Jelikož to je

---

²¹⁰ KOHÁK, Erazim. *Zelená svatozář: kapitoly z ekologické etiky*. c.d., s. 30.

však běh na dlouhou trať a zcela jistě takového cíle nelze dosáhnout ze dne na den, prozatím bychom měli bojovat alespoň za okamžité ukončení toho testování, kde je utrpení zbytečné a nemá žádný přínos – tedy přetestování již testovaných látek, provádění stejných experimentů, které už byly provedeny, a mučení zvířat čistě pro zábavu experimentátorů. Jsem sice přesvědčená o tom, že v případě, kdy se zakáže jedna část, ale jiná zůstane povolena, bude docházet k obcházení nařízení a ve skutečnosti se nic nezlepší, ale k tak převratným změnám může dle mého názoru dojít jedině postupně. V mezích bychom měli dbát na vývoj kvalitních a všestranných alternativních metod, které budeme moci použít pro všechny typy pokusů.

Avšak nemusíte být členem nějakého hnutí či organizace a aktivně protestovat, abyste změnám napomohli. Každý z nás ovlivňuje neviditelnou ruku trhu, a není vůbec těžké v dnešní době poptávat produkty, při jejichž výrobě netrpěla žádná zvířata; na trhu jich existuje již spousta. Již od několika lidí ze svého okolí jsem slyšela otázku „Co asi zmůže jeden člověk?“. Má odpověď zní: hodně. I jeden člověk může mít nepopíratelně velký vliv. Širše tedy povědomí o realitě, neb neznalost je nepřítel a odmítání znalostí je přijímání ignorance a vědomé zaslepenosti. Když člověk jednou něco ví, už to nemůže nevědět, a těžce pak obhájí své konání.

Nepochybuji o tom, že budoucí generace shledají naši dobu plnou využívání zvířat za barbarskou a budou se na nás dívat se stejným nepochopením, jako se my dnes díváme na otroctví nebo na vyvražďování židů během druhé světové války. Lidstvo již pokročilo v otázkách rasové nadřazenosti i v nadřazenosti pohlaví. Pevně věřím, že překonání nadřazenosti druhové je další v pořadí a před námi leží světlejší zítřky. Záleží ale na každém z nás, jakou roli v tom sehraje.

10. Seznam použité literatury

10.1. Tištěné zdroje

1. BEKOFF, Marc. *Na zvířatech záleží: biolog vysvětluje, proč zacházet se zvířaty s respektem a soucitem*. Vyd. 1. Praha : Triton, 2009. ISBN 978-80-7387-322-6.
2. BIRCH, Charles. *Život se zvířaty : společenství božích tvorů*. Vyd. 1. Praha : Kalich, 2007. ISBN 978-80-7017-068-7.
3. Černý a kol. *Práva zvířat. Filozoficko-právní perspektiva*. Praha : Středisko společných činností AV ČR, 2016. ISBN 978-80-200-2596-8.
4. CHAPOUTHIER, Georges. *Zvířecí práva*. Vyd. 1. Praha : Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-607-4.
5. *Jejich jest království : výbor z knih o etickém chování vůči zvířatům a jejich osudu*. Sestavil Jan Čejka, přeložil Viktor Faktor. Vyd. 1. Praha : Práh. 2005. ISBN 80-7252-112-8.
6. KOHÁK, Erazim. *Zelená svatozář: kapitoly z ekologické etiky*. Vyd. 1. Praha : Sociologické nakladatelství, 1998. ISBN 80-85850-63-X.
7. KOMÁREK, Stanislav. *Ochlupení bližní: zvířata v kulturních kontextech*. Vyd. 2. Praha : Academia, 2012. ISBN 978-80-200-2113-7.
8. MÜLLEROVÁ, Hana aj. *Ochrana zvířat v právu*. Vyd 1. Praha: Academia, 2013, s. 459. ISBN 978-80-200-2317-9.
9. National Research Council. *Science, Medicine, and Animals*. Washington (DC): National Academies Press (US), 2004. ISBN 978-0-309-08894-7.
10. OLŠOVSKÝ, Jiří. *Slovník filosofických pojmů současnosti*. Vyd. 2., rozšířené. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1266-4.
11. OPPOVÁ, Alice a Petr VAČKÁŘ. *Hlas pro němou tvář*. Praha : Animal Globe, c2000. ISBN 80-238-5286-8.
12. PATTERSON, Charles. *Věčná Treblinka: ve vztahu ke zvířatům jsme všichni nacisté*. Vyd. 1. Praha : Práh, 2003. ISBN 80-7252-084-9.

13. SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. Vyd. 1. Praha : Práh, 2001. ISBN 80-7252-042-3.
14. SCHÄR-MANZOLI, Milly a Max KELLER. *Holocaust: pokusy na zvířatech ve Švýcarsku: 150 protokolů ze 60 laboratoří podepsaných badateli, obchod s pokusnými zvířaty a jejich chov, lobby*. Vyd. 1. Praha : Nadace Spisovatelé za práva zvířat, 1996.
15. WEBSTER, John. *Welfare: životní pohoda zvířat, aneb, Střízlivé kázání o ráji: konstruktivní přístup k problému vlády člověka nad zvířaty*. Praha : Nadace na ochranu zvířat, c1999. ISBN 80-238-4086-X.
16. WEBSTER, John. *Životní pohoda zvířat: kulhání k Ráji: praktický přístup k nápravě problému naší vlády nad zvířaty*. Vyd. 1. Praha : Práh, 2009. ISBN 978-80-7252-264-4.

10.2. Elektronické zdroje

1. *Animalresearch.info* [online]. Dostupné na <<https://www.animalresearch.info/en/>>.
2. *Cosmetics Business* [online]. Dostupné na <<https://www.cosmeticsbusiness.com/>>.
3. *Cruelty Free International* [online]. Dostupné na <<https://crueltyfreeinternational.org>>.
4. Farm Transparency Project. *Dominion (2018) - full documentary [Official]*. In Youtube [online]. 10. 10. 2018. Dostupné na <https://www.youtube.com/watch?v=LQRAfJyEsko&ab_channel=FarmTransparencyProject>.
5. *Foundation for Biomedical Research* [online]. Dostupné na <<https://fbresearch.org/>>.
6. *GOV.UK* [online]. Dostupné na <<https://www.gov.uk/>>.
7. *National Association for Biomedical Research* [online]. Dostupné na <<https://www.nabr.org/>>.
8. *NCBI* [online]. Dostupné na <<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/>>

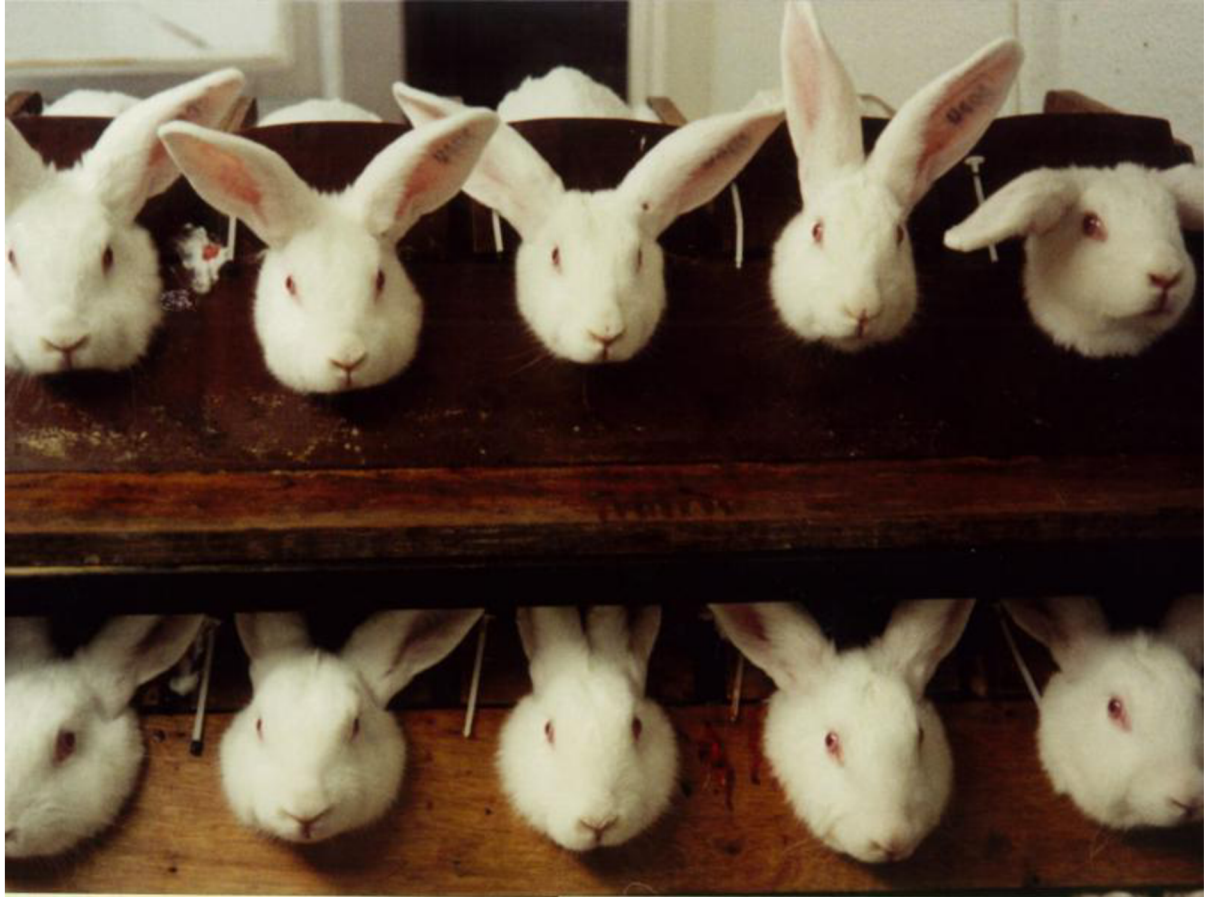
9. *PETA* [online]. Dostupné na <<https://www.peta.org/international/>>.
10. *Speaking of Research* [online]. Dostupné na <<https://speakingofresearch.com/>>
11. *Stanford Medicine* [online]. Dostupné na <<https://med.stanford.edu/>>.
12. *Svoboda zvířat* [online]. Dostupné na <<http://www.pokusynazviratech.cz/>>.
13. Tereza Deáková. *Živočišné suroviny IV. díl – Testování na zvířatech: Nutné zlo, nebo krutý přežitek?* In *Econea* [online]. 6.8.2019. Dostupné na <<https://www.econea.cz/blog/>>.
14. *Wikipedia* [online]. Dostupné na <<https://www.wikipedia.org/>>.
15. *Za pokusy bez zvířat* [online]. Dostupné na <<https://www.zapokusybezzvirat.cz/>>.

11. Seznam prostudované literatury

1. SCHWEITZER, Albert. *Nauka úcty k životu*. 1. vyd. v této podobě. Praha: DharmaGaia : Kontinenty, 1996. ISBN 80-901225-7-4.

12. Přílohy

Příloha 1 – Králíci umístění v úchytném zařízení pro Draizův test oční dráždivosti

(zdroj: *Draize test update*. In NZAVS Ending Animal Experimentation [online]. [9.4.2022]. Dostupné na <<https://www.nzavs.org.nz/news/2019/01/16/draize-test-update/>>)

Příloha 2 – Následky Draizova testu oční dráždivosti provedeném na králíkovi

(zdroj: *Draize test*. In Academic [online]. [9.4.2022]. Dostupné na <<https://en-academic.com/dic.nsf/enwiki/123258>>)